

jaargang 16 nummer 3
INHOUD

Veldwaarnemingen 1990	77
De Plaat bij Ewijk	84
Wintervogeltelling Land van Cuyk 1989	87
Tongelaar 1964	89
De Poelruiter <i>Tringa stagnatilis</i> in de Ooypolder	93
Fenologie 1990	96
Aantalsontwikkeling van de Fuut als broedvogel in Lindenholt	101

AGENDA

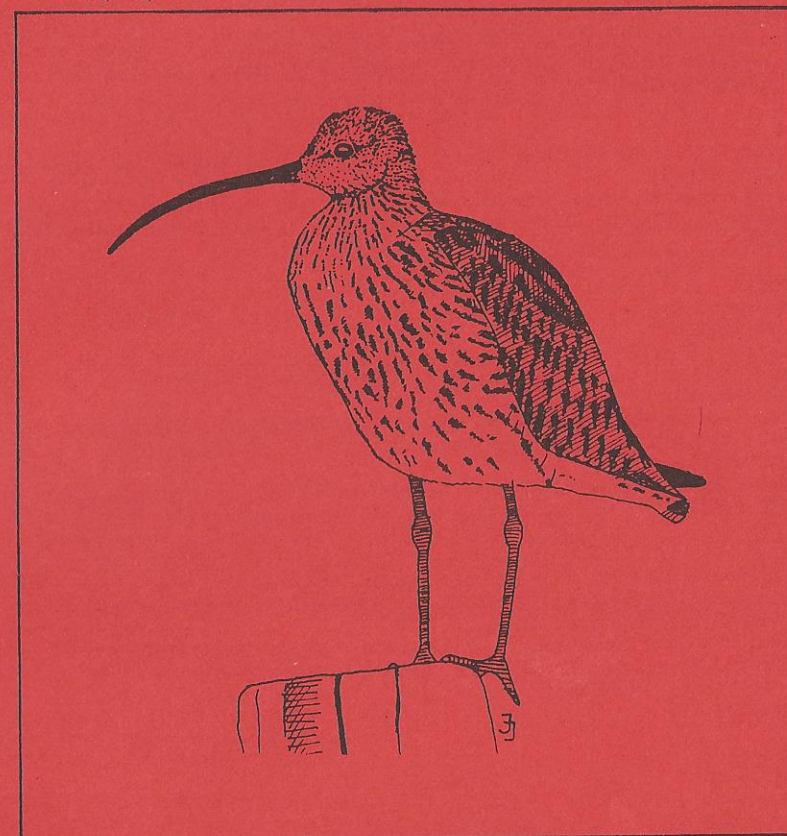
4 maart 20.00 uur Natuurmuseum
algemene ledenvergadering

16 maart rivierentelling

13 april rivierentelling

DE MOURIK

VOGELWERKGROEP RIJK - VAN - NIMEGEN e.o.

jaargang 16 nummer 3

1990

REDAKTIONEEL

Beste mensen, schrijf toch eens iets voor de Mourik! Sinds anderhalf jaar is er gebrek aan kopij. Een aantal personen, die met enige regelmaat artikelen leverden, zijn niet langer op dit gebied actief. Maar er zijn zeker leden, die dit zouden kunnen overnemen. De redactie stelt geen wetenschappelijke eisen aan uw bijdragen. Wij zijn verder steeds bereid om schrijvers met raad en daad bij te staan. Zie ook de tekst op de binnenzijde van de achterkaft.

Ook bij de Mourik heeft de automatisering haar intrede gedaan. Het is mogelijk en zelfs gewenst om teksten op floppy aan te leveren. Voorkeur: gemaakt op een MS-DOS personal computer met behulp van Wordperfect (versie 4 of 5) of Papyrus. Een ASCII-bestand is ook goed. Andere uitvoeringen zijn overigens veelal ook acceptabel. Zo lukt het met wat moeite ook om produkten van Atari personal computers of Wordstar-teksten te verwerken. Liefst naast de flop ook een uitdraai meezenden. Figuren niet op flop, maar alleen op papier. Uiteraard blijven getypte stukken ook welkom!

VAN DE BESTUURSTAFEL

Eerste bericht van de bijzondere ledenvergadering van 22 januari 1991. Het resultaat van deze bijeenkomst wordt door het bestuur positief beoordeeld. De vogelwerkgroep blijft bestaan; het bestuur wordt uitgebreid en er lijken in 1991 duidelijk meer activiteiten ontplooid te gaan worden. De notulen volgen nog.

ALGEMENE LEDENVERGADERING
maandag 4 maart 1991 20.00 uur
Natuurmuseum, Gerard Noodtstraat 22
Nijmegen

1. Opening
2. Notulen van de vergadering van 12.03.1990 (Mourik nr. 2)
3. Notulen van de vergadering van 17.07.1990 (deze Mourik)
4. Mededelingen van het bestuur
5. Bestuursverkiezing
R. Pahlplatz is kandidaat voorzitter. Verder is ook M. van der Weide kandidaatbestuurslid.
6. Financiën en eventuele contributieverhoging
7. Verslag van de activiteiten in 1990
8. Broedvogelinventarisaties seizoen 1991
9. Vogelcursus 1991
10. Eventueel toegevoegde agendapunten
11. Rondvraag en sluiting

KOLLEKTIEF ABONNEMENT VOGELJAAR GESTOPT

De mogelijkheid om via de vogelwerkgroep een abonnement te nemen op het Vogeljaar is beëindigd. Het financiële voordeel voor de leden is zo beperkt (f 1,-), dat dit naar de mening van het bestuur niet opweegt tegen de rompslomp, die het meebrengt voor de penningmeester. De betrokken abonnees zullen nu direkt van de administratie van het Vogeljaar een acceptgiro ontvangen.

Najaarsledenvergadering van de VWG Nijmegen en omstreken op 17 september 1990 in het Natuurmuseum.

1. Opening, notulen.

Afwezig met kennisgeving: Dio Hornman, Rob Gorissen en Jan van der Brugge. Aanwezig 22 leden.

De notulen van de vorige vergadering worden aangehouden, omdat de Maurik nog niet is verzonden, waarin ze zijn opgenomen.

2. Bestuurszaken.

Voorzitter *Dik Visser bedankt de afgetreden voorzitter Laurens Rietveld voor zijn jarenlange enthousiasmerende leiding en overhandigt hem een boekenbon. Laurens neemt afscheid en wijst erop, dat we als VWG in een impasse zitten en een echte inspirende voorzitter nodig hebben. **

Ook GerARD Schreurs verlaat het bestuur, is ook jarenlang actief geweest en heeft altijd hardnekkig zijn best gedaan de vergaderingen ordelijk te laten verlopen. Ook voor Gerard veel dank en een boekenbon. Hij vertelt, dat hij heeft moeten kiezen waarin hij zijn activiteiten gaat steken. Toch trekt hij weer een flinke klus naar zich toe om de VWG weer op poten te zetten. Er is dringend behoefte aan aanvulling van het bestuur, dat nu bestaat uit Dik Visser, Sjef de Wildt en Fons Reijerse, resp. voorzitter, penningmeester en sekretaris. Er moeten minimaal 2 mensen bijkomen. We moeten ons ook beraden op de plaats, die de VWG nu inneemt; aan de ene kant een organisatie als Sovon en aan de andere kant diverse edukatieve verenigingen. Wat is dan de plaats en de functie van de VWG.

In de laatste bestuursvergadering is voorgesteld, dat een commissie bestaand uit Gerard Schreurs en Peter Hermans gaat brainstormen over functie en plaats van de VWG; een soort analyse maken en kijken wat veranderd en verbeterd moet worden. In latere vergaderingen komen wij hierop terug.

3. Najaars- en winterAKTIVITEITEN.

Er zijn ideeën om wat meer te doen voor beginnende vogelaars, bijv. excursies. Bij voorkeur op te starten door de vogelcursus uit te breiden met vervolgcursus later in het seizoen. Ook andere excursies denkbaar voor gevorderden. Laurens wijst op initiatief van Jan v.d. Brugge. Peter Brouwer vindt, dat er te weinig structuur in excursies zit, hij ziet meer in elementaire onderzoekjes. Discussie hieromtrent zonder besluit. Wel weer op te voeren bij volgende vergadering onder : vogelkursus.

Raymond Pahlplatz ziet graag dia-avonden, soorten-avonden etc. Leon Engels wil eventueel kamp organiseren in oktober, vraagt of er animo bestaat voor trektellingen. Wellicht in excursievorm te gieten; bijv. roofvogeltelling Elterberg.

Rob Hendriks stelt voor een inventarisatie van gunstige trek-tellingpunten te maken. Dik Visser stelt voor in pauze afspraken te maken. Ook roofvogeltellingen komen ter sprake, opgeven bij Peter Brouwer. Rob Hendriks memoreert wintertellingen met ca 30 man in Land van Cuyk.

BroedvogelinVENTARISATIES.

Dik nodigt Peter Brouwer uit hierover wat te zeggen. Peter: Qua mankracht gaat het net, wellicht moet we ons volgend jaar wat beperken. De betreffende gebieden hoeven niet jaarlijks geteld te worden, het is wel leuk, maar er is onvoldoende mankracht. Er zijn met name gegevens nodig van de gebieden in de uiterwaarden ten Westen van Nijmegen, zonder de Ooy helemaal te vergeten. Peter wil de BSP groepen voorstellen in die richting doen.

Reichswald staat ook nog op het programma. Dit ter kennisgeving.

*=voorzitter ad interim. **Laurens legt zijn taak neer wegens een nieuwe functie

Raymons Pahlplatz: Land van Cuyk is goed gegaan, volgend jaar komt gebied rond Mill aan bod. Dan resteert nog het zuidoostelijke deel Menno Hornman: het voorstel van Ward Hagemeijer ligt er ook nog: karakteristieke broedvogels inventariseren, die ook voor beginnelingen makkelijk te behappen zijn.

5. Rapportage andere werkgroepen.

Wintertellingen Land van Cuyk worden weer gehouden en wel op zaterdag 29 dec, uitloopdatum 30 dec.

Duffeltelling nog nader af te spreken, opgeven bij Peter Brouwer.

Trektellingexkursie Elterberg 7 oktober 8 uur Station Nijmegen.

Herfstkamp Hondsbossche zeevering 20-21 oktober, opgeven bij Leon Engels

Rivierentellingen: Laurens doet afstand van zijn koördinatorschap, Gerard Schreurs wil het overnemen. Laurens: Jaap Sikkema en zijn groep zijn na 10 jaar wat uitegeken op hun traject; voorstel om van traject te wisselen. Laurens zal dit nog aan andere groepen voorstellen en de zaken regelen, daarna neemt Gerard het over. Leden met interesse voor riveirentellingen, hetzij voorlopig of definitief kunnen zich opgeven bij Gerard Schreurs.

Avonden en lezingen. Gerard Schreurs wil wel een keer een avond geven over Australië, Peter Brouwer over karakteristieken van de inventarisaties. Menno Hornman en Jan Jacobs laten op 6 november dias zien over Noorwegen en IJsland.

Gagadigden voor de kerkuilenwerkgroep kunnen zich opgeven bij Jan Jacobs.

Dik Visser memoreert nogmaals dat de VWG weer een WOESTE VWG moet worden.

Rondvraag.

Menno Hornman vraagt of de vergaderingen weer om 8 uur kunnen beginnen. Akkoord.

Ward Hagemeijer vraagt of Dik een keer wat wil vertellen over vogels van de Bruuk. Dik wil wel, maar niet op korte termijn.

7. Sluiting.

Sekretaris Fons Reijerse.

LEDENMUTATIES

Opzeggingen: P. Princen, Herpen; H. Salemink, Nijmegen;

R. Schuurkes, Hoofddorp; A. Sweere, Boxmeer; Ch. van Zijl, Gendt.

Nieuwe leden: S. Kole, Delistraat 1, 6524 KM Nijmegen, 080-241365

T. Mulder, Airborneplein 22, 5361 CB Grave

R. Coenen, Oude Nonnendaalseweg 204, 6542 WZ Nijmegen

O. Kneepkens, Schoutstraat 25, 6525 XR Nijmegen

Adreswijzigingen: M. van Dongen, Cortenaerpad 8, 6512 GD Nijmegen

F. Arts, Carmelietenstraat-West 28, 5831 GC Boxmeer, 08855-73963

M. Smits huysen, Gruttohorst 3, 5261 SK Grave

F. & R. Nillesen-Janssen, Molenbosweg 1, 6571 BA Berg en Dal

Wie kent het huidige adres van H. Pas, vroegere adres Sprenkelstraat 12, St. Anthonis?

AKTIVITEITEN

AMELAND 1991

Net als elk voorjaar zal er ook dit jaar weer een kamp op Ameland worden georganiseerd. Er zal worden overnacht in de kampeerboerderij van de familie Kiewiet, Kooipad, Buren. Het kamp is gepland voor de periode 8 t/m 12 mei (Hemelvaart). De overnachtingskosten bedragen ongeveer f 9,- per nacht (afhankelijk van het aantal aanmeldingen). Opgave bij ondergetekende.

Léon Engels, Schubertstraat 12, 6561 EN Groesbeek, tel. 08891-73401 (na 18.00 uur)

VOGELCURSUS

Ook dit voorjaar wordt er een vogelcursus voor beginners gehouden. De data zijn nog niet bekend. Men kan zich reeds aanmelden bij ondergetekende.

Dick Visser, Bruuk 122, 6562 KN Groesbeek, tel. 08891-76041

LIMBURGSE VOGELS

In 1989 werd het provinciaal tijdschrift "Limburgse Vogels" opgericht. Het heeft als doel het stimuleren van vogelstudie en vogelonderzoek in de provincie Limburg, waarbij de diverse SOVON-projecten een belangrijke plaats innemen.

"Limburgse Vogels" wordt uitgegeven door de Werkgroep Limburgse Vogels (zijnde de redactie) in samenwerking met de Vogelwacht Limburg en het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Het tijdschrift verschijnt vier maal per jaar en wordt uitgegeven in zwart-wit (met foto's).

In de eerste jaargang (1990) van "Limburgse Vogels" is een keur aan artikelen van uiteenlopende aard opgenomen. Deze hebben betrekking op aspecten als trek, broeden, aantalsontwikkelingen, zeldzaamheden en dergelijke.

Zo zijn er bijdragen opgenomen over het voorkomen van zeldzame en schaarse broedvogels in Limburg in 1988 en 1989, artikelen over het voorkomen en aantalsontwikkeling van diverse soorten (zoals de Groene Specht in Zuid-Limburg, de Buidelmees in het Zuidelijk-Maasdal en de Kramsvogel in het Roerdal), artikelen over inventarisatieresultaten van natuurgebieden (van bijvoorbeeld de Meynweg en Bergerheide, Gemeenteheide en het Meeuwenven), artikelen met resultaten van onderzoek naar trekvogels (zoals een bijdrage over onderzoek naar nachttrekkers in de Grootte Peel en een artikel over de trek van de Houtduif bij Geleen).

Naast deze uitgebreide artikelen zijn diverse korte beschrijvingen van bijzondere waarnemingen opgenomen (zoals een Vale Lijster in Roermond, een Grote Jager te Itteren etc.).

Kortom, een gevarieerd aanbod aan artikelen dat voor vele vogelaars interessante leesstof biedt.

Ook in de tweede jaargang, waarvan het eerste nummer in het voorjaar van 1991 verschijnt, zullen weer veel interessante artikelen etc. opgenomen worden.

Ondanks dat het vorenstaande slechts een beperkte weergave is van de inhoud van "Limburgse Vogels", geeft dit toch aan, dat voor iedereen die zich in Limburg met vogelstudie bezig houdt, of geïnteresseerd is in het wel en wee van de Limburgse vogelbevolking, of zich gewoon op de hoogte wil houden van veranderingen in de Limburgse vogelwereld, "Limburgse Vogels" onmisbaar is.

Een ieder die geïnteresseerd is in "Limburgse Vogels", kan een abonnement nemen, ongeacht van welke vereniging hij/zij lid is. Een abonnement kost minimaal f 17,50 per jaar, leden van de Vogelwacht Limburg en het Natuurhistorisch Genootschap krijgen f 2,50 korting.

Voor een abonnement voor 1991, kunt u het verschuldigde bedrag (zie boven) rechtstreeks overmaken op gironummer 1703655 t.n.v. Vogelwacht Limburg o.v.v. "Limburgse Vogels 1991".

Voor vragen over "Limburgse Vogels" kunt u contact opnemen met onderstaand adres.

Contact adres: Wilhelminalaan 71, 6301 GH Valkenburg a/d Geul

VELDWAARNEMINGEN 1990

Voor het eerst sinds lange tijd weer eens een waarnemingenrubriek !!! En dan meteen maar een lange om de schade in te halen. Ik zal in deze rubriek ongetwijfeld lang niet alle interessante waarnemingen hebben opgenomen, al was het maar vanwege het feit dat deze mij nooit bereikt hebben. Waar niets let de noeste waarnemer om de secretaris met stapels met waarnemingen volgeschreven lijsten van het afgelopen jaar aan hem op te verblijden. Het beeldscherm doet het weer en uw secretaris heeft weer wat meer tijd. Dus.....

Roodk. duiker	17-03-90	1 ex.	Kraayenbergse plassen 4	(Mh)	
	ook 17-04-90				
	22-11-90	1 ex.	Erl. Waard Ooyppolder	(Ha)	
Dodaars	17-03-90	11 ex.	Maas 15R	(RT)	
Fuut	12-01-90	1 albino	Kraayenbergse plassen 2	(Jj)	
	18-11-90	172 ex.	Ooyppolder	(RT)	
R.h. fuut	17-02-90	1 ex.	Kleiputten Leuth winterkleed	(Jb)	
	13-03-90	1 ex.	Staartjeswaard Beuningen	(Wh)	
Kuifduiker	17-03-90	1 ex.	Gouden Ham W.Maas en Waal	(Lb)	
			overgangskleed		
Aalscholver	26-02-90	75 ex.	Bredeweg slaaptrek	(Dv)	
	16-09-90	307 ex.	Kaliwaal Ooyppolder	(RT)	
		133 ex.	Kaliwaal Leeuwen	(RT)	
	13-10-90	154 ex.	Waal 4L	(RT)	
	14-10-90	959 ex.	Waal 2L; hoogste aantal ooit	(RT)	
	18-11-90	956 ex.	Ooyppolder	(RT)	
Roerdomp	30-03-90	1 overvl.	Berg en Dalseweg Nijmegen	(LI)	
	16-05-90	1 ex.	Groenlanden		
			met kuiken in de bek, landend in riet	(Mh)	
Woudaapje	09-06-90	1 r.	Ulanden Altforst	(Lb)	
Kwak	12-07-90	1 ad.	Aff. en Deestse Waarden	(Lb)	
	18-09-90	1 r.	Westerhout Druten	(Lb)	
Kl. Z.reiger	17-07-90	1 ex.	Erl. Waard Ooyppolder	(Mw)	
	tot 05-08-90	1 ex.	Erl. Waard Ooyppolder	(Ga)	
Gr.Zilver x Bl. Reiger					
	28-01-90	1 ex.	Salmorth	(Jj)	
Bl.Reiger	17-03-90	11 nesten	Alemse dam	(Lb)	
	-90	87 nesten	Duivelsberg Beek		
	16-09-90	61 ex.	Waal 3L	(RT)	
Puperreiger	01-05-90	1 ex.	Groenlanden	(Jb)	
	26-05-90	1 ex.	Kleiputten Leuth	(Jb)	
Zw.Ooievaar	20-04-90	1 overvl.	Dukenburg Nijmegen	(Ps)	
	15-06-90	1 ex.	Reichswald	(Jt)	
	23-08-90	4 ex.	Nijmegen	(Gk)	
Ooievaar	10-03-90	1 overvl.	IJzendoorn	(Ww)	
	18-03-90	2 ad	Winssense Waarden	(Lb)	
			met kleurringen en metalen ring		
	28-03-90	1 ad	Alemse Buitenwaard	(Lb)	
			met cilinderring rechtsboven		
	02-04-90	2 overvl.	Dorp Ooy	(Jb)	
	15-05-90	2 ex.	Graafse Raam Escharen	(Gt)	
	29-05-90	1 overvl.	Circul van de Ooy	(Jb)	
	30-08-90	1 overvl.	Kaliwaal Leeuwen	(JL)	
Kl. Zwaan	02-01-90	189 ex.	Gendtse Polder	(Tt)	
	19-01-90	83 ex.	Kraaienbergse Plassen	(Rs)	
	17-02-90	61 ex.	Maas 13R	(RT)	
	20-10-90	8 ex.	HD-gemaal Ooyppolder r.W	(MF)	

W. Zwaan	20-01-90	3 ex.	Oude Waal Ooypolder	(LE)
	20-10-90	1 ex.	HD-gemaal Ooypolder	
			in gr. Kl.Zwanen, r. W	(Mf)
Kl. Rietgans	04-03-90	1 ex.	Bisonbaai Ooypolder	(Ha)
Kolgans	04-01-90	30000 ex.	Kleyen Duffelt	(Jj)
Gr.Gans	28-01-90	3 ex.	Kaliwaal Ooypolder	
			met blauwe halsband G72, E97, FEA	(Ga)
	13-10-90	200 ex.	Maas 16R	(RT)
	18-11-90	814 ex.	Ooypolder	(RT)
Sneeuwvangs	1990	vele wrnm.	Kaliwaal Ooypolder	
Brandgans	11-01-90	1 ex.	Uiterwaard Grave	(Rh)
	ook 15-01-90, 27-01-90			
	18-02-90	1 ex.	Waal 3L	(RT)
	14-04-90	1 ex.	Maas 13R	(RT)
	08-07-90	16 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Ga)
			w.v. 1 ex. met gele pootring van RINproject	
	21-10-90	9 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Fa)
Rotgans	29-01-90	1 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Sk)
R.h.gans	25-11-90	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(EH)
Bergeend	02-05-90	2 ex.	Lage Wijth Grave	(Rh)
Nijlgans	15-09-90	36 ex.	Maas 16R	(RT)
Smient	17-02-90	1450 ex.	Waal 8L	(RT)
Krakeend	28-01-90	77 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Pb)
Wintertaling	18-11-90	1176 ex.	Ooypolder	(RT)
Zomertaling	18-03-90	22 ex.	Winssense waarden	
			15 m. + 7 vr. balts	(Lb)
	20-10-90	1 vr.	Kaliwaal Ooypolder	(Mf)
Slobeend	30-09-90	215 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Chris)
Krooneend	05-01-90	1 ex.	Maasbommel	(Ab)
Witoogeend	11-03-90	1 ex.	Staartjeswaard Beuningen	(Gk)
Brilduiker	17-11-90	1 ex.	Maas 15R	(RT)
Zw.zee-eend	27-01-90	1 m.	Kaliwaal Ooypolder	(Jb)
	14-03-90	1 m.	Kleiputten Leuth	(Jb)
Midd.Zaagbek	21-10-90	5 ex.	Kaliwaal Ooypolder; 5 vr./juv.	(Fa)
Gr. Zaagbek	17-11-90	2 ex.	Maas 15R	
	18-11-90	8 ex.	Waal 2L	(RT)
		12 ex.	Waal 6L	(RT)
Zw. Wouw	08-04-90	1 ex.	Heyen	(Mr)
	21-04-90	1 overvl.	Grote Heide Hamert	(EH)
	26-05-90	1 ex.	Nijmegen centrum	(Ha)
Rode Wouw	14-04-90	1 overvl.	Groenlanden	(Gs)
	06-07-90	1 overvl.	Kaliwaal Ooypolder	(Sk)
	26-07-90	2 ex.	Groenlanden;circ., r.N	(Mh)
	29-09-90	1 overvl.	Groesbeek	(Mf)
	10-10-90	1 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Ba)
	13-10-90	1 ex.	Maas 17R	(RT)
		1 ex.	Oude Waal Ooypolder; r. N	(Chris)
Havik	01-04-90	1 subad.	Groenlanden	(Ga)
	21-05-90	1 juv.	Eigen tuin Heyen badend	(Mr)
Br.K.dief	05-05-90	1 vr.	Hamert	(EH)
Bl. K.dief	20-01-90	1 vr.	Oude Waal Ooypolder	(Sk)
	05-02-90	1 m.	Heerenven Hamert	(EH)
	17-02-90)	1 m.	Waal 7L/4L	
	17-03-90)		met albino staart	(RT)
	22-02-90	1 vr.	Heerenven Hamert	(EH)
	04-03-90	1 vr.	Leeuwense veld	(Lb)
	12-03-90	1 vr.	Pikmeewenwater Hamert	(EH)
	19-03-90	1 m.	Gendtse Polder	(Tt)
	01-04-90	1 ex.	Malden	(Jt)

Bl. K.dief	06-04-90	1 vr.	Heerenven Hamert	(Jj)
	15-04-90	1 ex.	Ullingse Bergen	(Rs)
	22-04-90	1 ex.	Het Bord Beers	(Lg)
	09-08-90	1 vr.	Wanroijse Peel	(Rh)
	07-09-90	1 ex.	Nijmegen centrum	(Ha)
	13-10-90	1 vr.	Oude Waal Ooypolder	(Mf)
	14-10-90	1 ex.	Waal 3L	(RT)
	22-10-90	1 vr.	Oude Waal Ooypolder	(Chris)
		1 m.	Kaliwaal Ooypolder	(Mf)
Buizerd	20-02-90	24 ex.	't Broek Gendt; trek	(Tt)
R.p.buizerd	20-01-90	1 ex.	Hoge Voort Gendt	(Tt)
Visarend	05-03-90	1 ex.	Hunnerberg Nijmegen	(Pa)
	31-03-90	1 ex.	't Broek Gendt	(Tt)
	09-09-90	1 ex.	Pikmeewenwater Hamert	(Rs)
	14-09-90	1 ex.	Kaliwaal Leeuwen	(Lb)
	15-09-90	1 ex.	Gouden Ham Appeltern	(Lb)
		1 ex.	Maas 14R	(RT)
Torenvalk	13-10-90	54 ex.	Maas 14/15R	(RT)
Smelleken	14-01-90	1 ex.	't Meertje Wyler	(Mf)
	27-01-90	1 ex.	Groenlanden-zuid	(Mf)
	18-02-90	1 ex.	Waal 2L	(RT)
	07-03-90	1 ex.	Groenlanden	(Gk)
	05-04-90	1 m.	Circul van de Ooy	(Mf)
	08-04-90	1 m.	Oude Waal Ooypolder	(Mw)
	18-09-90	1 overvl.	Groenlanden	(Ba)
	29-09-90	1 vr.	Canad.kerkhof Groesbeek	(Mf)
	24-11-90	1 ex.	Appeltern	(Wg)
Slechtvalk	23-02-90	1 ex.	Hatertse Vennen	(Gk)
	21-10-90	1 overvl.	Ooyse Graaf Ooypolder	(Gk)
	15-11-90	1 overvl.	Weurt	(Ba)
Kwartel	20-05-90	1 r.	Kaliwaal Ooypolder	(Jj)
	28-05-90	1 r.	Hamert	(EH)
	24-06-90	1 r.	Herrenward Kleve	(Jt)
Kl. Waterhoen	12-06-90	2 ex.	Alem; balts	(Lb)
Kw.koning	24-06-90	4 r.	Untersalmorth	(Jt)
	-08-90	1 ex.	Oude Waal Ooypolder; zichtwrn	(Pz)
Kraanvogel	29-03-90	?	overvl.Nijmegen	(Ba)
	04-10-90	17+60 ex.	Nijmegen	(Mf)
	13-10-90	200-300 ex.	Bemmel	(Mf)
	28-11-90	22 ex.	Berg en Dal; r ZW	(LL)
Scholekster	02-01-90	1 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
	08-04-90	1 ex.	Kaliwaal Ooypolder	
			iedere poot witte ring	(Mw)
	21-10-90	7 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Fa)
Kl. Plevier	29-11-90	1 ex.	Millingerwaard	(Fs)
B.b.plevier	09-04-90	5 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Jj)
	03-06-90	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Ga)
	17-06-90	2 ex.	Biesterveld Leuth	(Jb)
Goudplevier	18-03-90	200 ex.	IJzendoorn Echteld	(Lb)
			veel in prachtkleed op bouwland	
	14-10-90	105 ex.	Waal 2L	(RT)
Zilverplevier	26-09-90	1 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Chris)
	21-10-90	2 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Fa)
		1 ex.	Millingerwaard	(Fa)
Kl.Str.loper	16-09-90	6 ex.	Kraaijbergse plassen 5	
		1 ad. + 5 juv.		(Jj)
	09-10-90	3 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Mf)
Temm.Strloper	01-05-90	1 -	Erl. Waard Ooypolder	(Mf)
tot	13-05-90	3 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Ga)
	07-10-90	1 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Rs)

Kr.b.stroper	28-08-90	5 ex.	Ooypolder	(Fs)
	01-09-90	9 juv.	Erl. Waard Ooypolder	(Jj)
	08-09-90	2 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Chris)
	16-09-90	2 ex.	Waal 6L	(RT)
	29-09-90	1 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Mf)
Kemphaan	25-11-90	28 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Ha)
Bokje	25-11-90	1 ex.	Oude waal Ooypolder	(Ha)
Watersnip	11-03-90	20 ex.	Stuw Afferden-Lb.	(Le)
	17-03-90	33 ex.	Maas 13R; in weiland	(RT)
	19-03-90	140 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
Houtsnip	-04-90	territ.	Groenlanden	(Jt)
Grutto	22-03-90	180 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Lb)
Rosse Grutto	16-05-90	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Mh)
Wulp	04-02-90	600 ex.	Gendtse Veer	(Tt)
	20-03-90	517 ex.	Waal 2L	(RT)
	08-04-90	756 ex.	Erl.Waard Ooypolder	(Md)
	09-06-90	2 ex.	Woezikse Veld	(Rh)
	28-10-90	427 ex.	Bisonbaai Ooypolder	(Ga)
Zw.Ruiter	25-03-90	3 ex.	Aff. en Deestse waarden	(Lb)
	21-10-90	31 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Fa)
Tureluur	24-03-90	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder; leuc.	(Jb)
			[Ook 1989, alleen toen later Pb]	
	24-06-90	123 ex.	Erl. Waard/Kaliwaal Ooypolder	(EH)
	25-11-90	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(EH)
G.p.ruiter	127-04-89!	200 ex.	Vlietberg Ooypolder	
			in 2 grote groepen luid r.aanvl., neerstr.	
			en enkele minuten later weer opvl.	(Fs)
	30-08-90	20 ex.	Millingerwaard	(Jj)
Poelruiter	28-04-90	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Mh)
tot	30-04-90	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Ha)
Witgatje	28-01-90	15 ex.	Millingerwaard	(Pb)
Oeverloper	'89-'90	1 ex.	Bisonbaai Ooypolder; winter	(Mf)
	17-03-90	1 ex.	Pannerdens Kanaal Doornenb.	(Tt)
Midd.Jager	02-06-90	4 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Rk)
Kokmeeuw	29-01-90	1 ex.	Grave Maaswaterwaard; zomerkl.	(Rh)
Gr. B.meester	21-10-90	1 ex.	Kaliwaal Ooypolder; r. O	(Fa)
Geelpootmeeuw	01-08-90	2 ad.	Erl.Waard Ooypolder	(Mh)
	29-09-90	1 ad	Regionale Vuilstort Haps	(Fa)
Kl.Mantelm.	03-06-90	24 ex.	Erl.Waard Ooypolder	
			w.v. 1 ex. met ring: 1.alu/r.lichtgroen	(Ga)
	13-06-90	16 ex.	Kaliwaal Leeuwen; w.v. 3 ad.	(Lb)
Gr.Mantelm.	13-06-90	18 ex.	Kaliwaal Leeuwen	
			1 ad., 1 3e jrs, rest 2 kj	
W.vl.stern	20-05-90	1 ad	Erl. waard Ooypolder	(Mw)
Kerkuil	-90	5 b.p.	Ooypolder	
			op een plaats met 2 kasten: een kast jongen,	
			2de wrsch. eieren zelfde paar	
	24-06-90	2 b.p.	Bredeweg	(Jj)
	29-06-90	1 ex.	Hettsteeg Kranenburg	
			vlgs eigenaar boerderij broedend	(Jj)
Bosuil	01-06-90	1 ex.	woonwijk Wychen	(Rg)
Ransuil	09-06-90	4 nesten	Gassels Bos	(Rh)
Velduil	16-05-90	1 ex.	't Westen Linden	(Rh)
	01-06-90	1 ex.	Broekse Wielen Gassel	(Rp)
Nachtzwaluw	27-06-90	3 m.	Mulderskop	(Jj)

IJsvogel	28-01-90	1 ex.	Grave gracht blindeninstituut	(Rh)
		1 ex.	Graafse Raam Escharen	(Rp)
	07-02-90	1 ex.	Defensiekanaal Mill; ook 14-02	(Lg)
	18-02-90	1 ex.	Waal 3L	(RT)
	28-02-90	1 ex.	Ooyse Graaf Ooypolder	(Jb)
	09-03-90	1 ex.	Ooyse Graaf Ooypolder	(Jb)
	11-03-90	1 ex.	Hertogswetering Grave	(Fg)
	01-04-90	1 ex.	Mill.waard Ooypolder	(Ha)
	15-04-90	1 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Rh)
	21-04-90	1 ex.	Escharen	
		ad. met	visjes nesthol invl.	(Jj)
	22-04-90	1 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Ga)
	29-04-90	1 ex.	Waal Erlecom	(Mh)
	03-05-90	1 ex.	Grave blindeninstituut	(Gt)
	23-05-90	1 ex.	Waal Erlecom	(Mh)
	25-08-90	1 ex.	Groenlanden	(Gk)
	30-08-90	2 ex.	HD-gemaal Ooypolder	(Mf)
tot	10-10-90	1 ex.	HD-gemaal Ooypolder	(Mf)
	09-10-90	1 ex.	Graafse Raam Gassel	(Gk)
	13-10-90	1 ex.	Maas 13R	(RT)
	17-10-90	1 ex.	Graafse Raam Escharen	(Gt)
	12-11-90	1 ex.	Ooyse Graaf Ooyp.; ook 16-11	(Jb)
	24-11-90	1 ex.	Millingerwaard	(LL)
Gr.Specht	27-01-90	1 ex.	Bunthorst Oploo	(Jt)
	13-02-90	1 ex.	Graafse weg Nijmegen	(Pb)
	19-02-90	1 ex.	Gasseltse Bos	(Rh)
	23-02-90	1 r.	Goffertpark Nijmegen	(Rg)
		1 r.	Bosje baron Neerbosch Nijm.	(Pb)
	12-03-90	1 r.	Groesbeekse weg Nijmegen	(Mh)
	18-03-90	1 r.	St.Jansberg	(Tt)
	31-03-90	1 ex.	Tongelaar Gassel	(Jj)
	02-04-90	1 ex.	Hamert Turistedenerweg	(EH)
	28-05-90	1 ex.	Pikmeeuwenwater Hamert	(EH)
K.B.Specht	20-03-90	1 r.	Ligusterstr. Nijmegen	
			in geknotte populier in woonwijk	(Pb)
Kuifleeuwerik	21-04-90	2 ex.	Spoortunnel Nijmegen	(Mf)
	09-10-90	1 ex.	LTS Boxmeer	(Rs)
Str.leeuwerik	22-10-90	3 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Chris)
Graspieper	29-09-90	652 ex.	Maas Boxmeer; in 3 uur	(Rs)
Waterpieper	03-01-90	15 ex.	Leigraaf Groesbeek	(Mw)
	06-04-90	4 ex.	Ooypolder	(Jb)
	31-10-90	11 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Chris)
N.G.Kw.staart	13-05-90	22 ex.	Staatjeswaard Beuningen	(Jb)
Gr.G.Kw.strt.	03-01-90	10 ex.	bekentelling Ren/Groesbeek	(Jj)
	16-02-90	1 ex.	tuintjes Willemskwartier Nijm.	(Pb)
	09-09-90	2 ex.	HD-gemaal Ooypolder	(Jj)
	22-10-90	1 ex.	HD-gemaal Ooypolder	(Mf)
W.Kwikstaart	24-01-90	18 ex.	Plasmolen Mook	(Jj)
	23-02-90	2 z.	Elshof Heumen	(Fh)
Rouwk.w.staart	28-09-90	1 ex.	Weurt	(Ba)
Blauwborst	01-04-90	1 ex.	Mill.waard Ooypolder	(Ha)
	20-04-90	1 z.	Tien Geboden Ooypolder	(Ga)
	mei-aug-90	3-4 b.p.	Heerenven Hamert	(EH)
	14-05-90	1 ex.	Wychen	(Ha)
	29-05-90	1 p.	uiterwaard Beuningen	
			met voer en alarmerend	(Lb)
	28-08-90	1 ex.	Circul van de Ooy	
			met enkele R.b.tapuiten, in maisveld	(Fs)

R.b.tapuit	22-02-90	1 m.	't Broek Gendt	(Tt)
	23-02-90	1 m.	Armenveen Kranenburg	(LE)
		1 m.	Teersdijk Wychen	(Rg)
Tapuit	28-05-90	1 m.	Grote Heide Hamert;broedgeval	(EH)
Beflijster	25-04-90	1 ex.	Millingerwaard	(Jb)
	29-04-90	5 ex.	St.fbr.Groenlanden;4 m + 1 vr	(Mh)
	01-05-90	2 ex.	Groenlanden	(Jb)
Kramsvogel	28-01-90	2000 ex.	gebied 3 Duffelt	(Mw)
	05-08-90	1 ex.	Milsbeek;met voer,broedgeval?	(Rs)
	16-09-90	14 ex.	Waal 3L	(RT)
Spr.h.rietz.	14-05-90	1 ex.	Wychen	(Ha)
	12-06-90	1 z.	Dreumelse Waarden	(Lb)
Grasmus	-77/78	184 terr.	Ooypolder	
	-90	291 terr.	Ooypolder	
Zwartkop	07-03-90	1 ex.	Wylberg Beek	(Ha)
Tjiftjaf	27-01-90	1 r.	Millingerwaard	(Gk)
	06-02-90	1 z.	kerkje Neerbosch Nijmegen	(Pb)
Vuurgoudhaan	27-01-90	1 ex.	Universiteit Nijmegen	(Mf)
	mei-juni-90	1 z.	tuin Groesbeek;territorium	(Jt)
Staartmees	31-03-90	2 ex.	Groenlanden	
			noordelijke Aegithalos c. caudatus	(Mh)
Kuifmees	20-01-90	1 ex.	Oosterhoutse Bos	(Tt)
Zw. Mees	19-01-90	1 z.	Hertstr. Nijmegen;in conifeer	(Pb)
	27-09-90	3 ex.	Altrade Nijmegen; in kastanje	(Mf)
	13-10-90	1 ex.	Groenlanden; in wilg	(Mf)
Boomkruiper	-76	10 terr.	Ooypolder	
	-77/78	14 terr.	Ooypolder	
	-90	85 terr.	Ooypolder	
Buidelmees	16-09-90	1 r.	Mazenburg Heyen	(Jj)
Gr. Klauwier	29-04-90	1 z.	St.fbr.Groenlanden	(Ga)
	28-05-90	1 p.	Hamert	(EH)
Klapekster	18-01-90	1 ex.	Pikmeeuwenwater Hamert	(EH)
	22-02-90	1 ex.	Grote Heide Hamert	(EH)
	07-03-90	1 ex.	Heerenven Hamert	(EH)
	15-04-90	1 ex.	Ullingse Bergen	(Rs)
	05-11-90	3 ex.	Hamert	(EH)
Bonte Kraai	28-01-90	1 ex.	Kleyen Duffelt	(Mw)
Raaf	12-03-90	1 r.	Ubbergen	(Wh)
	18-03-90	1 p.	Reichswald	(Jj)
	11-09-90	1 overvl.	Weurt	(Ba)
	26-11-90	1 overvl.	Wylberg Beek	(EH)
Keep	01-05-90	1 z.	Groenlanden	(Jb)
	13-05-90	1 z.	Staartjeswaard Beuningen	(Jb)
	30-06-90	1 z.	Wylbergmeer	(Jb)
Eur.Kanarie	04-03-90	1 ex.	Wylberg Beek	(Ha)
		1 ex.	Wylbergmeer Ooypolder	(Ha)
	22-03-90	1 ex.	Leuth	(Jb)
	11-09-90	1 ex.	IJzendoorn	(Jl)
	14-10-90	1 ex.	Altrade Nijmegen	(Mf)
Frater	04-02-90	20 ex.	Millingerwaard	(Tt)
Barmsijs	28-01-90	1 ex.	v. Nispenstr. Nijmegen	(Jj)
Kruisbek	27-01-90	2 ex.	Hooge Hoenderberg	(Mw)
	04-02-90	9 ex.	Groesbeekse Bos Muntberg	(Jj)
	13-08-90	150 ex.	Hooge Hoenderberg Groesbeek	(Mh)
	29-09-90	7 ex.	Maas Boxmeer	(Fa)
	15-7/28-11-90			
		923 ex.	in 55 waarnemingen	(Ll)

Gr. Kruisbek	13-08-90	1 ex.	Hooge Hoenderberg Groesbeek	(Mh)
Sneeuwgors	01-01-90	2 ex.	Gendtse Polder 1 vr., 1 m.	(Tt)
	06-01-90	1 ex.	Bisonbaai Ooypolder	(Ll)
Ortolaan	05-05-90	1 ex.	Biesterveld Leuth	(Jb)
	31-05-90	1 z.	Wells Meer	(EH)
Gr. Gors	15-06-90	6 z.	Altrhein Schenkenschanz	(Jt)

De volgende rubriek zal waarschijnlijk de maanden januari t/m maart van 1991 gaan beslaan. Deze waarnemingen graag zo spoedig mogelijk met de waarnemingen van 1990 aan het onderstaande adres opsturen. Voor de computerfanaten mag dat ook op diskette, maar dan wel in ASCII !!

Gebruikte afkortingen:

Mh: M. Hornman	Lb: L. vd Bergh	Ps: P. v Scheepen
Ha: W. Hagemeijer	Dv: D.Visser	Jt: J. Thissen
RT: Rivierentelling	Ll: L.v Lier	Ww: W. vd Waal
Jj: J. Jacobs	Mw: M. vd Weijde	Gt: G. Toonen
Jb: J. Bekhuis	Gk: G. Kurstjens	Jl: J. vd Linden
Wh: W. Helmer	Ga: G. v Aalst	Tt: T. Teunissen
Mf: M. Feenstra	Le: L. Engels	Rh: R. Hendriks
Fa: F. Arts	EH: Echtp. Hermesen	Pb: P. Brouwer
Ab: A. Brouwer	Mr: M. Reijnders	Ba: B. Aarts
Rs: R. Stolk	Lg: L. Geraets	Pa: P. Alblas
Wg: W. Gremmen	Pz: P. Zomer	Fs: F. Stroobrand
Md: M. v Dongen	Rk: R. v Kreeftenberg	Rg: R. Gorissen
Rp: R. Pahlplatz	Fg: Fam. Gorissen	Fh: F. Hustings

Peter Brouwer
Pater Brugmanstraat 49
6522 EH Nijmegen
080-220618

DE PLAAT BIJ EWIJK

De grote rivieren kneden doorlopend een van de vruchtbaarste delen van ons land. Voortdurende aanvoer van zand en voedselrijke klei is daarvoor verantwoordelijk, en dat is het niet het enige: schommelingen in de waterstand (soms wel 8 meter) en sterke erosie langs de oevers dragen ook bij tot de dynamiek. In onze uiterwaarden heeft zich dan ook een natuur ontwikkeld die tegen een stootje kan.

Eiland in de Waal

De Plaat is een van de plekken waar die veerkrachtige natuur is te vinden. Het is een eiland in de Waal, even stroomafwaarts van Nijmegen. Een eiland? Ja en nee. De Plaats is een rivierduin dat ooit midden in de rivier lag, maar geleidelijk aan is vastgegroeid aan de oever. De ontwikkeling van dit rivierenlandschap is op historische landkaarten goed te zien. De Plaat behoorde ooit tot het landgoed Loenen in de Over-Betuwe, terwijl het tegenwoordig is verbonden met de uiterwaarden van het Land van Maas en Waal. Maar bij hoog water is de Plaat nog een echt eiland: aan beide zijden omgeven door de rivier. Merkwaardig genoeg zet de Waal op de ene plek meer zand af dan op andere plekken. De Plaat is een van de die plaatsen, die veel zand ontvangen. Dicht langs de rivier worden stranden gevormd. Als bij droog weer de wind vat krijgt op het zand ontstaan daaruit metershoge rivierduinen. Die groeien zo hard aan dat Rijkswaterstaat de hoge zandkoppen zo nu en dan moet laten verwijderen. Gebeurt dit niet, dan neemt het risico van ijsdammen en opstuwing van water toe. In 1965 werden de hoge zandduinen van de Plaat afgegraven. Het groeide echter weer aan, waardoor in 1989 opnieuw een afgraving plaatsvond. Was de natuur onherstelbaar verwoest?

Ongestoord ontwikkeld

Dankzij medewerking van Albert Daniël, die het terrein pachtte, werd het vier meter hoge rivierduin na afgraving niet als weide gehercultiveerd en ingezaaid met raaigras, maar kon het zich ongestoord ontwikkelen. Het Wereld Natuur Fonds was bereid via Stichting Ark een vergoeding te betalen voor de derving van inkomsten. Gelukkig bleken ook de grondeigenaar en Rijkswaterstaat bereid aan de proef mee te werken.

Hoe werkt dat nu, rivierduinvorming onder invloed van water en wind? Welke kruiden en bomen vestigen zich daar, en hoe gaat dat? Welke invloed hebben plantenetende dieren op de bosvorming? Allemaal vragen waar geleidelijk aan antwoorden op komen. Maar ook: een fascinerend schouwspel dat eigenlijk iedereen zou moeten kunnen volgen.

Planten en vogels

In het voorjaar van 1989 waren er op de Plaat twee kleine overstrominkjes die wat knabbelde aan de oppervlakte. Er werd wat zand afgezet en er werden wat geultjes uitgesleten. Er werden vooral veel zaden afgezet of blootgespoeld, want in de maanden daarop volgde een enorme vestiging van planten. Planten die kolonieren op onbegroeide terreinen, die profiteren van de afwezigheid van concurrentie en bestand zijn tegen windkracht negen en stromend water. Vijfvingerkruid, gele akkerkers, breukkruid, witte amarant, rietgras en geknikte vossesstaart vormden de voorboden van een enorme weelde aan kruiden, waaronder zeldzaamheden als absinthalsem, bilzekruid en stralend tandzaad. Langs de grotendeels slijkige oevers aan de oude rivierarm groot massaal het kleine, aardige en zeldzame plantje slijkgroen. Op de wat zandiger stukken groeit net in het water watergentiaan. Hier en daar op de plaat bij Ewijk staat een pol moerasandijvie. Vanaf het begin waren er vogels te vinden die vertrouwd zijn met de strandvlaktes: 7 paar kleine plevieren, 4 paar bergeenden, 1 visdief, 3 paartje tureluurs en 3 paar scholeksters. In het najaar trokken onder meer duinpieper en een groepje bontbekplevieren door. De slijkige oevers waren meestal met steltlopers, reigers en grote groepen kieviten bevolkt.

Op de Plaat kiemen allerlei bomen. De schietwilg komt over grote oppervlakten met tienduizenden tegelijk op. De zwarte populier, de inheemse Europese populier van de zachthoutoobossen, arriveert. Na bijna uitgestorven te zijn geweest, rukt deze oernederlandse boom sinds enige jaren weer spontaan langs de rivier op. Twee zaailingen van de druif werden er gevonde, een teken dat ook de echte lianen van het ooibos zich al vestigen.

HEKSENZALF

In juni ziet de Ewijkse Plaat eruit als een gele vlakte, met hier en daar wat groene vlekken, en een teer groen waas van kiemplanten. In minder dan een maand verandert de zandplaat volkomen van karakter. En in september is er een manshoge ruigte te vinden van vooral ganzevoet, zuring, mosterd en amarant. Veel soorten die behoren tot de stroomdalflora (de karakteristieke planten van het rivierendallandschap) zijn present. Er zijn soorten bij die horen bij de industrie langs de Rijn en van verre oorden met grondstoffen mee worden aangevoerd. De stekelnoot is hiervan een redelijk bekend voorbeeld, maar wie heeft ooit van de hier gevonden Yva xanthiifolia gehoord? In de begroeiing langs de rivier bevinden zich soorten die in een gifwinkel niet zouden misstaan. Vrijwel alle ingrediënten van de middeleeuwse heksenalf zijn aanwezig: bilzekruid, doornappel en zwarte nachtschade. Alleen belladonna ontbreekt.

Lekkernijen

Daarnaast staat de plaat vol met lekkernijen: aardbei, braam, selderij, drie soorten munt en kamille. En groeien er cultuurgewassen als tomaten (buitengewoon veel en lekker), watermeloen en koriander.

De rijkdom aan zaden trekt veel vogels aan: kneutjes, ringmussen en spreeuwen komen erop af. Patrijzen broeden met succes, en zelfs de weinig voorkomende duinpieper verschijnt prompt nu het zeldzame verschijnsel van echt rivierduin zich weer eens voordoet. De eerste muizen duiken op, gadegeslagen (en soms zelfs meer dan dat) door de torenvalk. Hazen en konijnen zijn de eerste grazers. In de september foerageren tientallen watersnippen op de gortdroge ruigte van de Ewijkse Plaat.

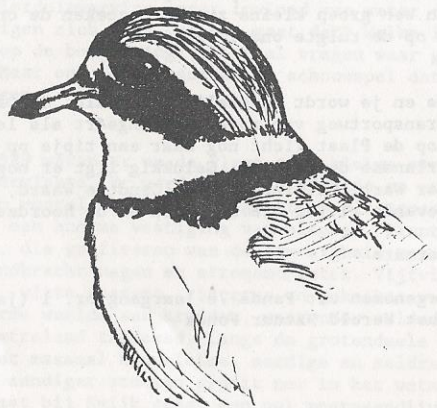
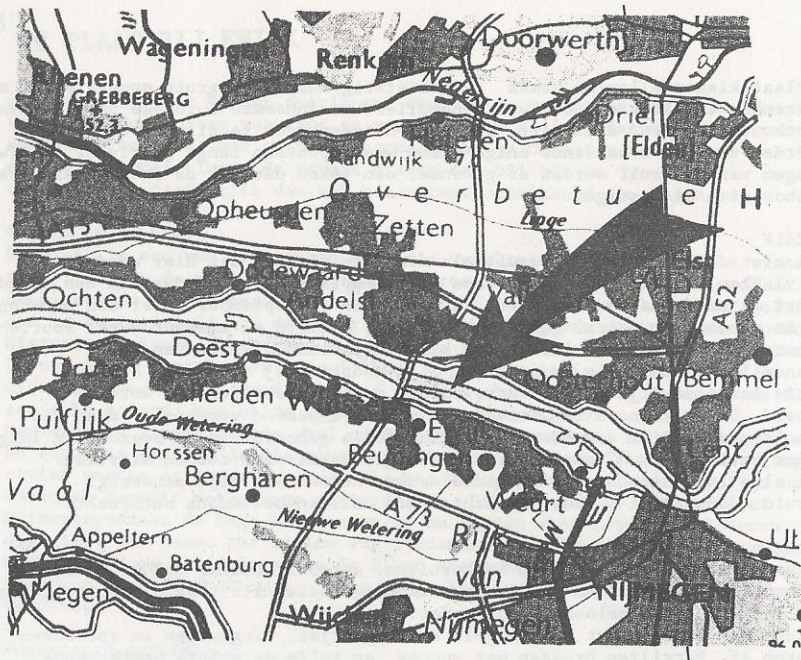
In december overstroomt de Plaat. Rupsen spoelen uit de resten van de vegetatie. Honderden eenden en een groep kleine zwanen bezoeken de ondergelopen vlakte en zoeken hun voedsel op de ruigte onder water.

Epiloog

Geef de natuuruimte en je wordt feestelijk onthaald: dat is op de Plaat gebleken. De rivier is een transportweg van zaden en fungeert als levensader. De natuuruitharsting op de Plaat licht nog maar een tipje op van de sluier die over de top van de Nederlandse delta ligt. Gelukkig ligt er nog veel in het verschiet: Salmorth, Emmericher Wart, Millingerwaard, Gendtse Waard, allemaal rivierduinen, behorend bij een levende rivier die de Alpen en de Noordzee verbindt.

G. Litjens & W. Overmars

Dit artikel is overgenomen uit Panda 7e jaargang nr. 1 (januari 1991) blz. 14-16, het maandblad van het Wereld Natuur Fonds

WINTERVOGELTELLING LAND VAN CUYK

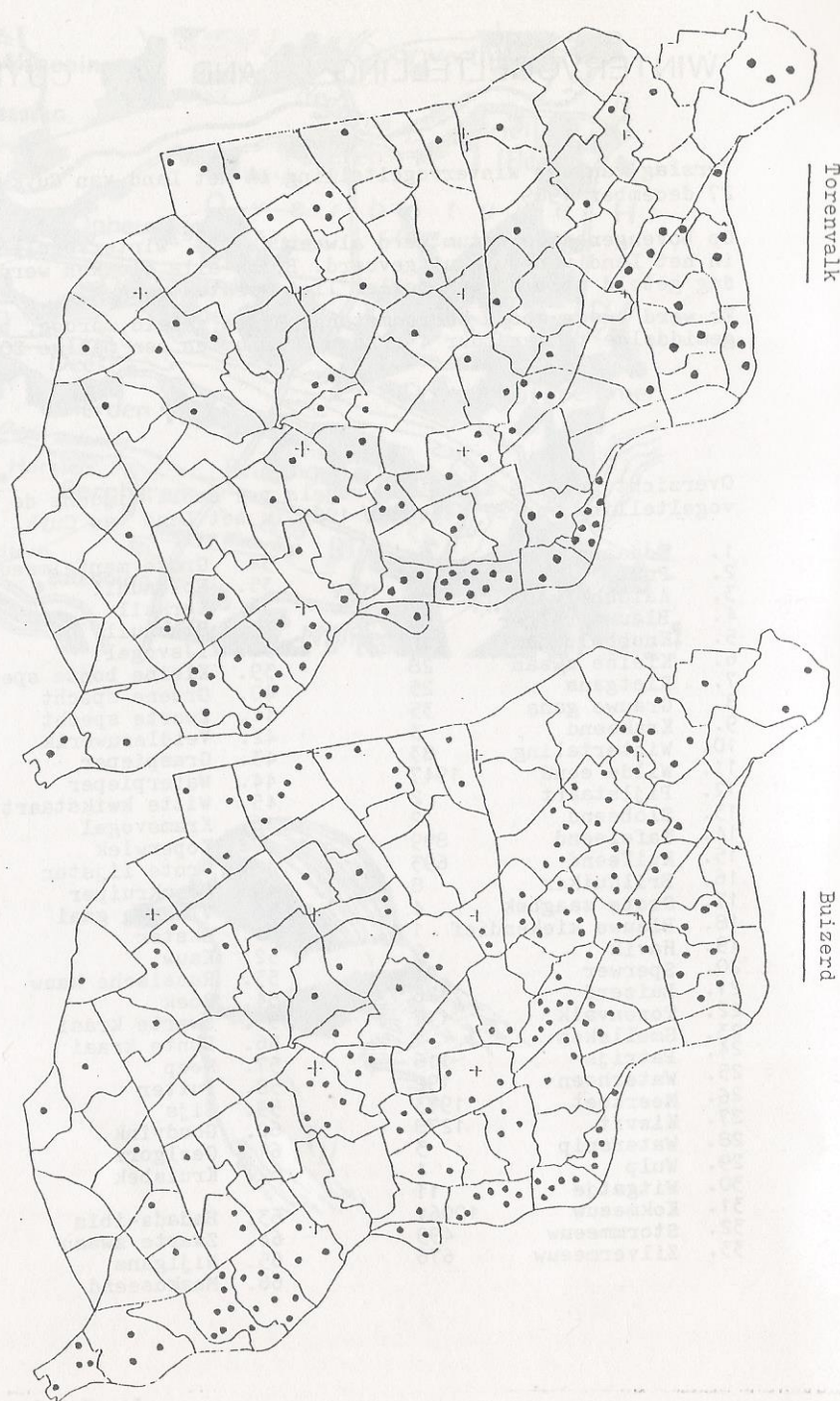
Verslag van een wintervogeltelling in het Land van Cuyk op 27 december 1989.

Op bovengenoemde datum werd alweer de 4de wintervogeltelling in het Land van Cuyk uitgevoerd. Bijna alle blokken werden die dag geteld op 3 na een teller liet verstek gaan.

Er werd onder goede weersomstandigheden geteld, droog, bewolkt, gemiddelde temperatuur 4 graden Celsius en een matige ZO wind.

Overzicht getelde aantallen vogels per soort tijdens de wintervogeltelling van 27 december 1989 in het Land van Cuyk.

1. Dodaars	26	34. Grote mantelmeeuw	1
2. Fuut	34	35. Holenduif	744
3. Aalscholver	91	36. Kerkuil	2
4. Blauwe reiger	94	37. Steenuil	4
5. Knobbelswaan	40	38. IJsvogel	2
6. Kleine zwaan	28	39. Kleine bonte specht	1
7. Rietgans	25	40. Groene specht	3
8. Grauwe gans	35	41. Zwarte specht	1
9. Krakeend	3	42. Veldleeuwerik	136
10. Wintertaling	83	43. Graspieper	123
11. Wilde eend	1947	44. Waterpieper	1
12. Pijlstaart	2	45. Witte kwikstaart	21
13. Slobeend	2	46. Kramsvogel	1631
14. Tafeleend	899	47. Koperwiek	76
15. Kuifeend	693	48. Grote lijster	24
16. Brilduiker	8	49. Boomkruiper	28
17. Grote zaagbek	4	50. Vlaamse gaai	122
18. Blauwe kiekendief	1	51. Ekster	1190
19. Havik	9	52. Kauw	4642
20. Sperwer	24	53. Russische kauw	25
21. Buizerd	176	54. Roek	4712
22. Torenvalk	117	55. Zwarte kraai	4500
23. Smelleken	1	56. Bonte kraai	28
24. Patrijs	116	57. Keep	70
25. Waterhoen	192	58. Putter	2
26. Meerkooet	1973	59. Sijs	230
27. Kievit	1278	60. Goudvink	7
28. Watersnip	3	61. Geelgors	161
29. Wulp	4	62. Kruisbek	2
30. Witgatje	11		
31. Kokmeeuw	10061	63. Hadada-ibis	1
32. Stormmeeuw	499	64. Zwarte zwaan	1
33. Zilvermeeuw	676	65. Nijlgans	13
		66. Muskuseend	1

Excursie-rapport

Provincie Noord Brabant

Gemeente Mill en Beers

Kaartblad 46A

Terrein landgoed "de Tongelaar"
en naaste omgeving.

Datum: 9, 10 en 26 mei 1964

Waarnemers: S. Braaksma

(op 9/5 tesamen met V. Langen-
hoff, op 10/5 met J. Probst en
op 26/5 met J. A. C. Entrop).Vogelwaarnemingen:Wilde eend: op 26 mei 1? gezien in de Verlegde Lage Raam. Volgens inlichtingen broeden er slechts enkele eenden op het landgoed.Buizerd: op 9 mei 1 ex. hoog overvliegend; volgens de landgoedeigenaar, de hr. Wagenaar, zijn er 's winters geregeld 2 tot 3 ex. op het landgoed aanwezig; het is hem niet bekend of de soort hier broedt.Boomvalk: op 26 mei 1 paar bij een oud kraaiennest vlak ten noorden van de Verlegde Lage Raam; wellicht broedvogels.Torenvalk: Zowel op 10 mei als op 26 mei 1 fouragerend exemplaar gezien; - de landgoedeigenaar deelde ons mede, dat er enkele jaren geleden zoveel torenvalken op het landgoed waren, dat hij "het nuttig had geoordeeld om er meer wat van op te ruimen, want je kon nooit zeker weten of ze geen schade deden" ---Patrijs: op 9 mei 1 exemplaar, dat in een gevecht gewikkeld was met een paartje Kieviten, die de vogel steeds fel aanvielen; de patrijs, die zich waarschijnlijk dichtbij het nest van de aanvallende Kieviten bevond, verdedigde zich door af en toe tot + 1 m hoog op te springen als de Kieviten op hem doken. Er huizen volgens de landgoedeigenaar nog verschillende paren patrijzen op de Tongelaar.Fazant: Er werden in totaal op 6 en 7 plaatsen roepende ♂♂ waargenomen; de soort is hier een zeer geliefd jachtwild, hetgeen onder meer bleek uit uitlatingen van de landgoedeigenaar en uit de vele gevonden voederplaatsen.Waterhoen: op 10 mei werd 1 paar met jongen gezien in het Poelkanaal.Kievit: in het gebied tussen Kamerberg, het Liesbroek en Meischoort waren minstens 5 broedparen aanwezig.Tureluur: op 10 mei 1 overvliegendKapmeuw: op 9 mei 2 idem.Houtduif: in totaal tenminste 15 exemplaren geteld; - wellicht merendeels broedvogels (op 9 mei 7 exemplaren in groepsverband).Holenduif: op 10 mei en 26 mei 1 roepend; op 26/5 elders 1 paar gezien, dat kennelijk een oude nestholte van een zwarte specht had betrokken.Tortelduif: het grootste aantal roepende exemplaren werd genoteerd op de ochtend van 10 mei, nl. 7. Er nestelen in totaal wellicht tenminste 10 paren op het landgoed.Koekoek: zowel op 9 mei als op 10 mei 1 roepend ♂ aanwezig;Steenuil: op 10 mei 1 exemplaar jagend op het landgoed;Ransuil: op 10 mei 1 rustend exemplaar gezien (de roestplaats was gezien de vele aldaar gevonden braakballen reeds lang als zodanig in gebruik).Kerkuil: volgens de landgoedeigenaar huisde er tot voor enkele jaren geregeld een kerkuil in de toren van het kasteel, die echter inmiddels is "opgeruimd" vanwege de smeetrop van mest en braakballen . . .

Groene specht: op 10 mei en 26 mei 1 ex., waargenomen; op 9/5 werden 2 roepende exemplaren genoteerd; de soort broedt ongetwijfeld op het landgoed.

Grote bonte specht: niet gezien; echter verschillende oude nestholten gevonden, zodat de soort hier waarschijnlijk wel geregeld broedt.

Zwarte specht: idem.

Veldleeuwerik: zowel op 9/5 als op 10/5 1 ex. zingend boven de aangrenzende cultuurgroonden.

Boerenzwaluw: op 9/5 3 fouragerend in de omgeving;

Witte kwikstaart: op 10/5 1 ex. fouragerend op het landgoed.

Winterkoning: op de morgen van 10/5 werd de soort in totaal op 10 plaatsen zingend waargenomen, waarvan 8 op het landgoed.

Heggenmus: op 26/5 1 gezien op het landgoed, waar wellicht meer paren zullen broeden.

Zanglijster: op 9/5 en 10/5 resp. 5 en 4 ex. zingend op het landgoed.

Merel: resp. 7 en 6 ex. idem

Roodborsttapuit: niet gezien op het landgoed; op 26/5 werd wel 1♂ gezien op een stukje heide z.w. hiervan nabij de Kamerberg.

Nachtegaal: het grootste aantal zingende exemplaren werd genoteerd op de ochtend van 10/5; er werden toen n.l. 6♂♂ waargenomen.

Blauwborst: niet waargenomen op het landgoed; op 26/5 werd wel 1 ex. waargenomen in een moerasje ten noorden van de Campagne-laan (+ 1 km z.w. van het landgoed), zodat het voorkomen ter plaatse niet uitgesloten moet worden geacht.

Bosrietzanger: op 26/5 1 ex. zingend op het landgoed, n.l. in een populierenbos met veel ondergroei van brandnetels.

Spotvogel: op 26/5 2 ex. zingend op het landgoed.

Zwartkoptuinfluits: het grootste aantal zingende exemplaren werd waargenomen op 10/5, toen in totaal 6♂♂ werden genoteerd.

Tuinfluits: op 10/5 werden niet minder dan 19 zingende♂♂ genoteerd op het landgoed; op 9/5 en 10/5 werden tevens nog 3 dito exemplaren genoteerd bij bosjes in de omgeving van de Berkhof.

Grasmus: op 9/5 10- en op 10/5 9 ex. zingend op het landgoed; op beide data bovendien nog 4 zingende♂♂ in de naaste omgeving;

Braamsluiper: op 9/5 2- en op 10/5 1 ex. zingend op het landgoed;

Fitis: op beide voornoemde data resp. 5 en 8 ex. zingend; op 10/5 tevens 2♂♂ zingend in de naaste omgeving;

Tijftjaf: op 9/5 6- en op 10/5 7♂♂ zingend op het landgoed; op 10/5 tevens 1 ex. gehoord in de naaste omgeving;

Grauwe vliegenvanger: op 10/5 1 ex. roepend nabij een boerderij op het landgoed.

Koolmees: op 26/5 1 ex. zingend.

Pimpelmees: op 9/5 cp 2 en op 10/5 op 3 plaatsen op het landgoed genoteerd.

Matkopmees: op 9/5 1 roepend op het landgoed.

Staartmees: idem.

Boomkruiper: op 10/5 1 roepend.

Geelgors: het grootste aantal exemplaren werd genoteerd op 9/5; er werden toen n.l. 11 geelgorsen waargenomen, waarvan 6 in troepverband en 5 zingend; in de naaste omgeving werden nog 2 zingende exemplaren gehoord.

Groenling: op 9/5 1 en op 10/5 2 exemplaren horen roepen op het landgoed.

Kneus: zowel op 9/5 als op 10/5 1 ex. zingend op het landgoed.

Vink: op beide voornoemde data resp. 2 en 3 ex. zingend.

Ringmus: op 9/5 werden tenminste 7 fouragerende exemplaren waargenomen op het landgoed.

Spreeuw: het grootste aantal exemplaren werd genoteerd op 10/5 toen op het landgoed uit 9 nestholten wegvliegende spreeuwen werden geteld.

Wielewaal: op 9/5 4, op 10/5 2 en op 26/5 4 & 5 exemplaren roepend op het landgoed.

Zwarte kraai: op 10/5 1 exemplaar fouragerend op het landgoed, waar op 26/5 1 exemplaar opvliegend van een nest.

Kauw: wellicht vrij talrijke broedvogel op het landgoed, waar op 9/5 ± 20 en op 26/5 ± 60 ex. fouragerend; op 10/5 werden uit 3 nestholten wegvliegende exemplaren geteld.

Ekster: op 9/5 3 en op 10/5 2 exemplaren fouragerend.

Vlaamse gaai: resp. 2 en 1 ex. idem.

Zoogdieren:
=====

Haas: vrij talrijk op het landgoed, waarop 10/5 ± 10 ex. fouragerend waargenomen.

Konijn: mogelijk tengevolge van myxomatose minder talrijk dan vorige soort; op 10/5 6 exemplaren gezien.

Wezel en hermelijn: niet gezien; volgens de landgoedeigenaar wel geregeld voorkomend, - eerstgenoemde soort in beduidend groter aantal dan laatstgenoemde.

Vos: uit de vondst van verse mest op 26/5 blijkt, dat ook deze soort nog min of meer geregeld op het landgoed voorkomt.

Das: volgens de landgoedeigenaar verbleef een aantal jaren geleden 1 ex. op "de Tongelaar"; het dier werd echter met toestemming van "Faunabeheer" opgeruimd, hoewel er geen enkele aantoonbare schade bekend was ... Het leek ons derhalve verstandig om maar niets te vertellen over de door ons op 9/5 gevonden verse dassensporen!

Bruine rat: 1 ex. gevonden, dat vermoedelijk door een vos of een bunzing was gedood.

Zwarte rat: op 10/5 1 ex. zwemmend in het Peelkanaal.

Planten: =====

Het landgoed lijkt ons ook in botanisch opzicht ongetwijfeld belangwekkend, getuige o.m. het veelvuldig voorkomen langs verschillende bosranden van een fluvia-tiele soort als kruisblad-walstro en de vondst in een hakhoutbosje van soorten als aronskelk en slanke sleutelbloem.

N.B.

Over de duur van de inventarisatie-bezoeken kan nog worden opgemerkt, dat op 9/5 zowel als op 10/5 nagenoeg het gehele landgoed vrij grondig werd doorkruist (op eerstgenoemde datum in de namiddag, op 10/5 in de vroege ochtenduren). Op 26/5 werd (overdag) een vrij kortstondig bezoek gebracht, waarbij naar schatting ongeveer de helft van het landgoed werd bekeken.

Conclusie:

Het landgoed "de Tongelaar" is zowel u. botanisch als uit ornithologisch oogpunt van belang. Botanisch door o.m. het voorkomen van soorten als aronskelk, slanke sleutelbloem en kruisblad-walstro; ornithologisch door de aanwezigheid van soorten als buizerd, boomvalk, torenvalk, steenuil, ransuil, braamsluiper, wielewaal en wellicht zwarte specht en mamologisch door het feit, dat soorten als vos, das en ook de in ons land langzamerhand zeldzaam geworden zwarte rat, zich hier blijkbaar nog hebben kunnen handhaven.

/ en mamologisch

POELRUITER *Tringa stagnatilis* IN DE OOIJPOLDER

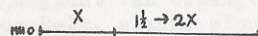

Op 28 april 1990 ontdekte Rob Goldbach, die met een groepje aan het vogelen was, een adult zomer Poelruiter in de Erlecomse Waard. 's Avonds konden de gewaarschuwde Jan Jacobs en Menno Hornman de vogel vlak voor het donker nog even bekijken. De volgende morgen was de vogel nog aanwezig, alleen was het een beetje heilig. Later toen het zonnetje erdoor kwam, kon de Poelruiter door velen prachtig bekeken en bestudeerd worden. Op koninginndag konden Jan en Menno hem niet meer terugvinden. Toch werd de vogel nog door enkelen anderen hierna op diverse plaatsen waargenomen.

De vogel viel onmiddellijk op door zijn drukke gedrag. Druk pikkend (en slikkend ?) liep hij over het slik. Toen een Torenvalk overvloog en bijna alle aanwezige steltlopers opvlogen bleef de Poelruiter gewoon fourageren. Toch besteedde de vogel ook enige tijd aan een poetsbeurt en een middagdutje. Omdat vele mensen onbekend zijn met deze soort en omdat het niet onwaarschijnlijk is dat er nog eens een Poelruiter opduikt in ons werkgebied, geef ik een gedetailleerde beschrijving (op basis van die van 28 april e.v. = adult zomerkleed !). Doordat zich in de nabijheid van de Poelruiter vaak een Bosruiter bevond, kon de vogel gemakkelijk vergeleken worden.

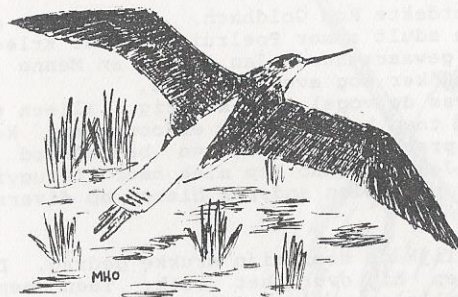
algemene indruk: Vergeleken met de Bosruiter was de vogel lichter (qua kleur) en slanker. De grootte was ongeveer gelijk: de Poelruiter had wat langere poten en snavel, terwijl bij de Bosruiter het lichaam iets groter was.

- kop:** Kruin, oorstreek en achterhoofd bruin en gestreept. Kin en keel wit. Korte witte wenkbrauwstreep (tot oog).
- nek:** Voorhals wit. Zijhals en achterhals gestreept.
- onderdelen:** Zijborst en middenborst grotendeels wit en gestreept. Buik wit. Flank hoofdzakelijk wit met een enkele donkere spikkel.
- bovendelen:** Schouder, mantel, tertials en dekveren kaneelbruin. Meeste dekveren met donkere stippen. Armpennen en vleugelboeg (kleine dekveren en deel middelste dekveren) iets donkerder.
- naakte delen:** Snavel ongeveer 1,5 tot 2 x zo lang als de kop. Snavel zwart met groenige basis (alleen met goed licht te zien). Poten licht (kleur moeilijk te zien).

vliegbeeld: In de vlucht zag de vogel, algemeen gezegd, er bruin uit van boven en wit van onderen. Op de rug was een duidelijke wig zichtbaar. De staart was wit met enige onduidelijke dwarsstrepen op het eind. De poten staken een stuk voorbij de staart uit.

De combinatie van de grootte, de naaldvormige snavel, de kaneelkleurige rug met donkere spikkels, de rugwig en het fourageergedrag past alleen op een adult zomer Poelruiter. Een Bosruiter heeft o.a. een donkerdere rug die meestal wit of lichtbruin gespikkeld is, een kortere snavel (1x de koplengte), geen rugwig maar alleen een witte stuit en een ver doorlopende witte wenkbrauwstreep. Ten opzichte van een Groenpootruiter is de Poelruiter een stuk kleiner en slanker en heeft langere poten, dunnere snavel (meestal recht). In de vlucht steken bij een Poelruiter de poten wat verder voorbij de staart uit (Hayman 1986). In winter- en juvenielkleed heeft de Poelruiter een bijna egale grijze rug met een donkerdere vleugelboeg terwijl alleen de kop, achterhals en mantel gestreept zijn. Verder valt het witte voorhoofd dan op.

Dit was de tweede waarneming voor de Ooypolder. De eerste waarneming betrof een bijna naar zomerkleed geruide vogel, die op 16 april 1987 werd ontdekt door mij op een ondergelopen grasland tussen de Oude Waal en de Tiengeboden. Helaas kon deze vogel dezelfde dag niet meer worden teruggevonden. Deze waarneming is geaccepteerd door het CDNA. De Poelruiter van 28 april e.v. is nog in behandeling. In Nederland is de Poelruiter een vrij zeldzame gast van maart tot in september (SOVON. 1987). De Poelruiter nestelt in steppe en boreale moerassen. De soort prefereert hier open zoetwater meren met een vochtige grasachtige vegetatie (Hayman et. al. 1986). Het verspreidingsgebied reikt van Oost Roemenië en de Oekraïne tot het Baikalmeer in de USSR. Zijn overwinteringsgebied omvat het Afrika ten zuiden van de Sahara, India en Australië. De trek is over het algemeen zuidwestelijk (Gooders & Keith. 1980, Hayman et. al. 1986.).

Fergusson-Lees J. & I. Willis. 1987. Tirions Vogelgids. Tirion, Baarn. p.6 en 7

Gooders J. & S. Keith. 1980. Collins Birdguide. Collins, London.

Hayman P. et. al. 1986. Shorebirds: an identification guide to the waders of the world. Christopher Helm, London.

SOVON. 1987. Atlas van de Nederlandse vogels. SOVON, Arnhem.

Menno Hornman
Groesbeekseweg 414
6523 PP Nijmegen

FENOLOGIE 1990

Dit is een voorlopige lijst van fenologische waarnemingen, aangezien ik nog maar heel weinig echte fenologieformulieren heb ontvangen. Mijn verzoek aan iedereen is nu om deze lijst door te lopen en eventuele aanvullingen aan mij door te geven zodat er een definitieve lijst gemaakt kan worden.

Woudaapje	09-06	1 r.	Ulanden Altforst	(Lb)
Purperreiger	01-05	1 overvl.	Groenlanden	(Jb)
	26-05	1 ex.	Kleiputten Leuth	(Jb)
	01-06	1 ex. r N	Staatjeswaard Beuningen	(Gk)
Ooievaar	10-03	2 overvl.	IJzendoorn	(Ww)
	18-03	2 ad.	Wissense Waarden	(Lb)
	28-03	1 ad.	Alemse Buitenwaard	(Lb)
	02-04	2 overvl.	Dorp Ooy	(Jb)
Zomertaling	11-03	2 p.	Staatjeswaard Beuningen	(Gk)
	17-03	2 m, 1 vr	Gendtse Polder	(Tt)
		2 m, 2 vr	Bemmelse Polder	(Tt)
		1 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Le)
		2 ex.	Waal 4L	(RT)
		10 ex.	Waal 6L	(RT)
	18-03	10 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
		8 ex.	Bemmelse Polder	(Tt)
		22 ex.	Winssense Waarden	(Lb)
	19-03	10 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
Wespendief	17-03	1 ex.	Altforst	(Lb)
	05-05	1 ex.	Berg en Dal	(Rs)
Zw. Wouw	08-04	1 ex.	Heyen	(Mr)
	21-04	1 overvl.	Grote Heide Hamert	(EH)
	26-05	1 ex.	Nijmegen centrum	(Ha)
Rode Wouw	23-02	1 overvl.	Bemmel	(Tt)
	07-03	1 overvl.	Wylberg	(Jb)
	14-04	1 overvl.	Groenlanden	(Gs)
Br.K.dief	31-03	1 ex.	't Broek Gendt	(Tt)
	06-04	1 m.	Staatjeswaard Beuningen	(Gk)
	07-04	1 vr.	Groenlanden	(Le)
	15-04	1 vr.	Ooyse Graaf Ooypolder	(Ga)
Visarend	05-03	1 ex.	Hunnerberg Nijmegen	(Pa)
	31-03	1 ex.	't Broek Gendt	(Tt)
Boomvalk	21-04	1 ex.	Groenlanden	(Ga)
	05-05	1 ex.	Ooyse Graaf Ooypolder	(Rs)
		1 ex.	Groenlanden west	(Pb)
	20-05	1 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Mw)
	27-05	1 ex.	Bemmelse Polder	(Pb)
Kwartel	20-05	1 r.	Kaliwaal Ooypolder	(Jj)
	27-05	1 r.	Kraaijenbergse plassen	(Mh)
	28-05	1 r.	Hamert	(EH)
	24-06	1 r.	Herrenward Kleve	(Jt)
Porseleinhoen	21-03	1 r.	Staatjeswaard Beuningen	(Gk)
Kl. Waterhoen	12-06	2 balts	Alem	(Lb)
Kwartelkoning	10-06	1 r.	Oude Waal Ooypolder	(Pb)
	17-06	1 r.	Bisonbaai Ooypolder	(Pb)
	18-06	1 r.	Bemmelse Polder	(Pb)
	24-06	4 r.	Unter-Salmorth	(Jt)
Kraanvogel	29-03	? overvl.	Nijmegen	(Ba)

Scholekster	02-01	1 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
tot	26-01	1 ex.	Bemmelse Polder	(Tt)
	31-01	2 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
	04-02	6 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
	17-02	4 ex.	Maas 18R	(RT)
		4 ex.	Waal 4/5L	(RT)
	18-02	16 ex.	Waal 3L	(RT)
Kluut	26-03	3 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
	29-03	2 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Jj)
	01-04	2 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Rs)
	07-04	2 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Ga)
Kl. Plevier	20-03	2 ex.	Waal 2L	(RT)
	31-03	2 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
		2 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Mh)
	01-04	1 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Rs)
	06-04	1 ex.	Staatjeswaard Beuningen	(Gk)
Kemphaan	02-01	3 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
	en nog enkele winterwaarnemingen			
	20-02	10 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
	24-02	1 ex.	Bisonbaai oost Ooypolder	(Tt)
		2 ex.	Maas 14R	(RT)
	17-03	7 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Le)
		5 ex.	Waal 4L	(RT)
		19 ex.	Waal 6L	(RT)
	22-03	12 ex.	Winssense Waarden	(Lb)
Grutto	11-02	5 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
	18-02	138 ex.	Waal 2L	(RT)
	24-02	3 ex.	Bisonbaai oost Ooypolder	(Gk)
	11-03	87 ex.	Erl. Waard/Kaliwaal Ooyp.	(Md)
Tureluur	11-03	6 ex.	Erl. Waard/Kaliwaal Ooyp.	(Md)
	13-03	1 ex.	Staatjeswaard Beuningen	(Wh)
	16-03	10 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
		3 ex.	Bemmelse Polder	(Tt)
	17-03	3 ex.	Waal 4/6L	(RT)
Zw.k.meeuw	23-03	1 ad.	Kaliwaal Ooypolder	(Jj)
	31-03	1 ad.	Kaliwaal Ooypolder	(Mh)
	01-04	1 ad.	Kaliwaal Ooypolder	(Rs)
	09-04	1 ad.	Kaliwaal Ooypolder	(Jj)
Dwergmeeuw	12-05	7 ex.	Kaliwaal Ooypolder; 2ad, 5j	(Jb)
	20-05	1 ad.	Kaliwaal Ooypolder	(Pb)
Visdief	15-04	1 ex.	Waal 3L	(RT)
	21-04	1 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Mw)
	28-04	2 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Mh)
Zw. Stern	28-04	2 ex.	Millingerwaard	(Jj)
		2 ex.	Erl. Ward Ooypolder	(Mh)
	05-05	20 ex.	Circul van de Ooy	(Rh)
	20-05	enk ex.	Groenlanden	(Rh)
W.vl.stern	20-05	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Mw)
Tortelduif	01-05	2 ex.	Postweg Groesbeek	(FS)
	04-05	1 ex.	Groenlanden	(MF)
	05-05	7 r.	Groenlanden	(Pb)
	14-05	1 r.	Groenlanden west	(Pb)
Koekoek	22-04	1 r.	brug Heumen	(Mw)
	29-04	1 ex.	Dekkerswald	(FS)
	02-05	1 r.	tuin Heyen	(Mr)
		1 r.	Groenlanden	(MF)
	05-05	2 r.	Sf. Groenlanden	(Pb)

Nachtzwaluw	19-05	1 r.	Mulderskop	(Mw)
	07-06	2 r.	Mulderskop	(Mh)
	18-06	4 ex.	Mulderskop	(Rs)
	27-06	3 z.	Mulderskop	(Jj)
Gierzwaluw	28-04	2 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Mh)
	29-04	1 ex.	Brakkenstein Nijmegen	(FS)
Draaihals	03-05	1 ex.	Langstraat Ooypolder	(Mf)
Boomleeuwerik	23-02	2 r.	Mulderskop	(Gk)
	04-03	2 ex.	Zweefvliegveld Malden	(Tt)
	12-03	2 z.	Heumensoord	(Rg)
	18-03	1 z.	bos Langenboom	(Rg)
Oeverzwaluw	15-04	3 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Rh)
	06-05	11 ex.	Kraaijenbergse plassen 5	(Mw)
	20-05	enk. ex.	Kraaijenbergse plassen 5	(Rh)
Boerenzwaluw	18-03	1 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
	29-03	1 ex.	A-73 Boxmeer	(As)
	31-03	1 ex.	Gassel	(Rh)
	08-04	1 ex.	Zyfflich	(Mw)
Huiszwaluw	15-04	1 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Rh)
	19-04	1 ex.	Oude Waal Ooypolder	(Gk)
Boompieper	07-04	1 z.	Zweefvliegveld Malden	(Mw)
	14-04	2 r.	Hamert	(Gk)
	22-04	1 z.	Tongelaer	(Lg)
Gele Kwikstaart	24-03	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Gk)
	15-04	1 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Ga)
		enk. ex.	Millingerwaard	(Rh)
		5 ex.	Bemmelse Polder	(Pb)
		4 ex.	Erl. Waard Ooypolder	(Ga)
	28-04	1 ex.	Kaliwaal Ooypolder	(Jj)
W. Kwikstaart	06-01	2 ex.	Gendtse Polder	(Tt)
	20-01	1 ex.	Gat van Hagen Valburg	(Tt)
	24-01	18 ex.	Plasmolen Mook	(Tt)
	18-02	2 ex.	Waal 2L	(RT)
	23-02	2 z.	Elshof Heumen	(Fh)
Nachtegaal	24-02	2 ex.	Maas 14/15R	(RT)
	21-04	2 z.	Tongelaer Gassel	(Rh)
	27-04	1 m.	Paesplas Gennep	(Mr)
	30-04	5 z.	de Vilt	(Rs)
	02-05	1 z.	kerk Leur	(Rg)
		2 z.	Groenlanden	(Mf)
Blauwborst	01-04	1 ex.	Millingerwaard	(Ha)
	10-04	1 r.	Tien Geboden Ooypolder	(Gk)
	20-04	1 z.	Tien Geboden Ooypolder	(Ga)
	22-04	1 z.	Groenlanden Ooypolder	(Jt)
		1 z.	Tien Geboden Ooypolder	(Jt)
Zw. Roodstaart	20-02	1 z.	Haalderen Bommel	(Tt)
	19-03	1 z.	Postweg Groesbeek	(FS)
	20-03	1 ex.	Waal 3L	(RT)
	21-03	2 r.	Staartjeswaard Beuningen	(Gk)
Gekr. Roodstaart	22-04	2 z.	Staatsbossen St. Anthonis	(Rs)
	03-05	1 z.	Langstraat Ooypolder	(Mf)
	05-05	1 z.	Bisonbaai west Ooypolder	(Pb)
	06-05	1 z.	Kraaijendal Groesbeek	(Mw)
		1 z.	Bisonbaai west Ooypolder	(Pb)
Paapje	29-04	1 m.	Bemmelse Polder	(Pb)
	02-05	5 ex.	Lage Wijth Grave	(Rh)
		2 m.	Schotsestraat Velp	(Rh)
	03-05	3 ex.	Oeffeltse weiden; 2 m, 1vr	(Rs)
	04-05	1 ex.	Postweg Groesbeek	(FS)

R.b. tapuit	18-02	1 ex.	Waal 3L	(RT)
	21-02	3 ex.	Circul van de Ooy; 1 m z.	(Gk)
	22-02	1 m.	't Broek Gendt	(Tt)
	23-02	1 m.	Teersdijk Wijchen	(Rg)
		1 m.	Armenveen Kranenburg	(Le)
Tapuit	15-04	1 ex.	Bemmelse Polder	(Pb)
	01-05	1 ex.	Sf. Groenlanden	(Jb)
	02-05	2 m.	Lage Wijth Grave	(Rh)
		5 ex.	Houtkamp Velp	(Rh)
		9 ex.	Schotsestraat Velp	(Rh)
		4 m.	Sf. Groenlanden	(Pb)
	03-05	2 m.	Oeffeltse weiden	(Rs)
S.r. zanger	28-04	1 z.	Groenlanden	(Pb)
	05-05	5 z.	Bruuk Bredeweg	(Mw)
	14-05	1 ex.	Wychen	(Ha)
	19-05	2 z.	Bruuk Bredeweg	(Mw)
Snor	13-04	1 ex.	Salmorth	(Dv)
Rietzanger	16-04	1 z.	Oude Waal Ooypolder	(Pb)
	05-05	1 z.	Ooyse Graaf Ooypolder	(Rs)
B. rietzanger	20-05	1 z.	Gendtse Polder	(Rh)
	23-05	1 z.	Groenlanden west	(Pb)
	27-05	22 z.	Bemmelse Polder	(Pb)
	03-06	3 z.	Groenlanden west	(Pb)
Kl. Karekiet	14-05	6 z.	Groenlanden west	(Pb)
	16-05	4 z.	Groenlanden	(Mh)
	19-05	1 z.	Bruuk Bredeweg	(Mw)
	23-05	8 z.	Groenlanden west	(Pb)
Gr. Karekiet	30-04	1 z.	Groenlanden	(Ga)
	02-05	2 z.	Groenlanden	(Mf)
	05-05	1 z.	Groenlanden	(Rs)
	06-05	2 z.	Groenlanden	(Jb)
Spotvogel	05-05	1 z.	Kranenburgerstr. Groesbeek	(Mw)
	12-05	1 z.	Brestbos Boxmeer	(Rs)
	13-05	1 ex.	Groenlanden	(Mf)
	20-05	1 z.	Langstraat Ooypolder	(Pb)
		2 z.	Sf. Groenlanden	(Pb)
Braamsluiper	06-04	1 z.	Groenlanden oost	(Jb)
	07-04	1 z.	Hezelstraat Ooypolder	(Le)
	13-04	1 z.	Hatert Nijmegen	(Pb)
	16-04	1 z.	Hezelstr. zuid Ooypolder	(Pb)
Grasmus	22-04	1 z.	Broekse Wielen Gassel	(Lg)
	29-04	1 z.	Erl. Waard Ooypolder	(Mh)
	02-05	4 z.	Groenlanden	(Mf)
	06-05	4 z.	Groenlanden	(Pb)
Tuinfluit	14-04	1 ex.	Maas 13R	(RT)
	15-04	1 z.	Ullingse Bergen	(Rs)
	05-05	2 z.	Groenlanden west	(Pb)
	14-05	10 z.	Groenlanden west	(Pb)
Zwartkop	07-03	1 ex.	Wylerberg Beek	(Ha)
	17-03	1 ex.	Maas 16R	(RT)
		1 z.	Berchmanianum Nijmegen	(Cr)
	21-03	1 z.	H. Landstichting	(Mh)
	31-03	2 z.	Groenlanden	(Mh)
Fluiter	22-04	2 z.	Tannenbusch Reichswald	(Jj)
	01-05	1 z.	Biesseltse Baan	(FS)
	02-05	2 z.	Schotsestraat Velp	(Rh)
	03-05	5 z.	Gasseltse Bos	(Rh)

Tjiftjaf	27-01	1 r.	Millingerwaard	(Gk)
	06-02	1 z.	kerkje Neerbosch Nijmegen	(Pb)
	23-02	1 ex.	Wolfskuilseweg Nijmegen	(Pb)
	24-02	1 ex.	Trajanusplein Nijmegen	(Tt)
		1 z.	tuin Heyen	(Mr)
		1 z.	Groenlanden	(Pb)
	25-02	1 z.	HD-gemaal-Ooypolder	(Tt)
		1 z.	Postweg Groesbeek	(FS)
Fitis	11-03	1 z.	H. Landstichting	(Cr)
	18-03	1 z.	Bemmelse Polder	(Tt)
		1 z.	Wylerbergmeer	(Ha)
	19-03	1 z.	Startwijk Beugen	(Rs)
	24-03	1 z.	Panoramaweg Groesbeek	(Jj)
Gr. Vl.vanger	05-05	1 z.	Bruuk Bredeweg	(Mw)
	13-05	1 ex.	Bisonbaai Ooypolder	(Ga)
	20-05	1 ex.	Bisonbaai Ooypolder	(Ga)
	23-05	3 ex.	Bosweg Nijmegen	(Mh)
B.Vl.vanger	23-04	1 m.	tuin Heyen	(Mr)
Buidelmees	07-04	1 ex.	Groenlanden	(Sk)
	08-04	1 r.	Groenlanden	(Pb)
	22-04	1 ex.	Groenlanden	(Jt)
	28-04	1 z.	Groenlanden	(Pb)
Wielewaal	03-05	1 z.	Gasseltse Bos	(Rh)
	06-05	1 z.	Groenlanden	(Pb)
	10-05	1 r.	Woezik Wychen	(Rg)
	15-05	3 z.	Gasseltse bos	(Rh)
Gr. Klauwier	29-04	1 m.	Sf. Groenlanden	(Ga)
	30-04	1 m.	Sf. Groenlanden	(Ga)
	13-05	1 ex.	Sf. Groenlanden	(Ga)
	28-05	1 p.	Hamert	(EH)
Eur. Kanarie	04-03	1 ex.	Wylerberg Beek	(Ha)
		1 ex.	Wylerbergmeer Ooypolder	(Ha)
	22-03	1 m.	Leuth	(Jb)
Ortolaan	05-05	1 m.	Biesterveld Leuth	(Jb)
Gr. Gors	15-06	7 z.	Altrhein Schenkenschanz	(Jt)

Aanvullingen graag aan:

Peter Brouwer
Pater Brugmanstraat 49
6522 EH Nijmegen
080-220618

Aantalsontwikkeling van de Fuut Podiceps cristatus als broedvogel in Lindenholt.

Het broeden van futen binnen de bebouwde kom van steden met flinke waterpartijen is al geruime tijd bekend uit o.a. Amsterdam en Leiden. Voor zover bekend is over broeden in Nijmegen nog niets geschreven. Tellen we het Meertje, de haven bij het Hollands-Duitsch Gemaal en het stuk Ooypolder niet mee, dan is er ook lange tijd geen geschikt biotoop geweest voor futen.

Met de inrichting van het stadsdeel Lindenholt, gelegen ten westen van het Maas-Waal kanaal en ten noorden van de Graafseweg, kwam echter een uitgebreid complex van waterpartijen beschikbaar.

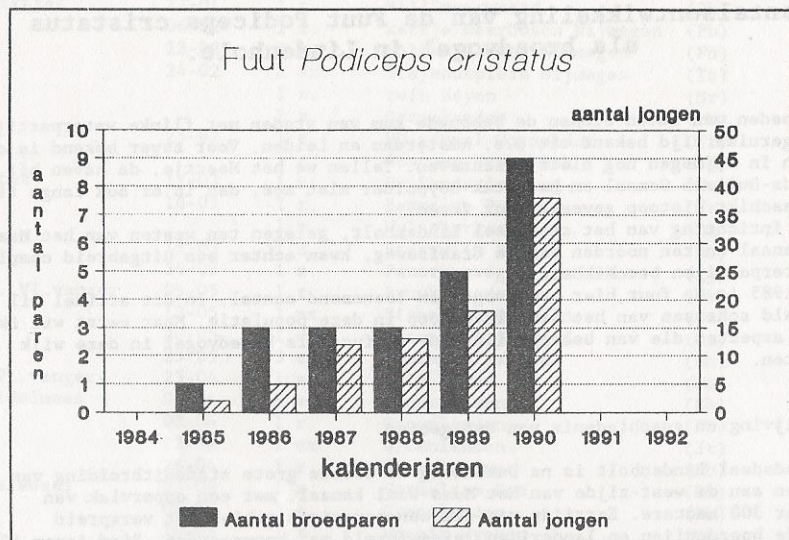
Sinds 1985 is de fuut hier broedvogel in toenemend aantal. In dit artikel wil ik een beeld schetsen van het aantalsverloop in deze populatie. Maar eerst wil ik enkele aspecten die van belang zijn voor de fuut als broedvogel in deze wijk belichten.

Beschrijving en geschiedenis van het gebied.

Het stadsdeel Lindenholt is na Dukenburg de tweede grote stadsuitbreiding van Nijmegen aan de west-zijde van het Maas-Waal kanaal, met een oppervlak van ongeveer 300 hectare. Eertijds was dit een agrarisch gebied met verspreid liggende boerderijen en landerijen, afgewisseld met boomgaarden. Eind jaren 1970 werd een begin gemaakt met de woning bouw in Lindenholt-Oost (de "Kamp-wijken, oostelijk van de Ypenbroekweg). De eerste nieuwbouwwoningen in Lindenholt-West werden begin 1981 opgeleverd. In snel tempo werden daarna de andere wijken uit de grond gestampt, waardoor nu het open karakter grotendeels is verdwenen. Desondanks is er in Lindenholt-West veel groen en water aanwezig. Rekening houdend met de bodemgesteldheid (oude verlande rivierarmen) is de bebouwing zodanig gepland dat de drassigste delen zijn vrijgehouden voor groen en waterpartijen. De grootste waterpartijen liggen in het centrale deel van Lindenholt-West, de overige waterpartijen variëren in breedte van 4 tot 15 meter en lopen veelal parallel aan ontsluitingswegen. Deze samenhangende waterpartijen doen dienst als hemelwater-afvoer. Dit wil zeggen dat het regenwater dat op daken en straten valt uiteindelijk via een gescheiden rioolsysteem in het open water in de wijk terecht komt. De uiteindelijke waterafvoer schijnt via de Maas te geschieden. Alle waterlopen zijn voorzien van een houten beschoeiing ter voorkoming van aftrappen van de oevers. Mede hierdoor is er van uitgebreidere oevervegetatie geen sprake: in totaal is niet meer dan 50 m² riet of lisdodde vegetatie, veelal in kleine plukjes van nog geen vierkante meter. Daarnaast worden alle waterlopen 1 of 2 maal per jaar geschoond van ondergedoken vegetatie, waarschijnlijk om de afvoerfunctie te behouden. De diepte varieert tussen 0,5 en 2 meter maar kan in de grotere stukken tot 5 meter oplopen. De waterpartijen worden omzoomd door grasvelden die min of meer intensief worden beheerd en door opgaande vegetaties van gemengde samenstelling. Veel bewoners hebben zitjes aan het water.

Fauna

De fauna van de waterpartijen bestaat uit een aantal groepen. Naast allerlei macrofauna als muggen(-larven), libellen(-larven) en mollusken komen er diverse soorten vis (o.a. baars, snoek, voorn), amfibieën (gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander) en vogels voor. Van deze laatste groep komen als watergebonden broedvogels voor: fuut, knobbelzwaan, kuifeend, (wilde) eend, waterhoen en meerkoet. Tijdens het broedseizoen foerageren daarnaast nog blauwe

Afbeelding 1 :Aantal broedparen en jongen per kalenderjaar.

reiger, aalscholver en kokmeeuw in het Lindenholtse water.

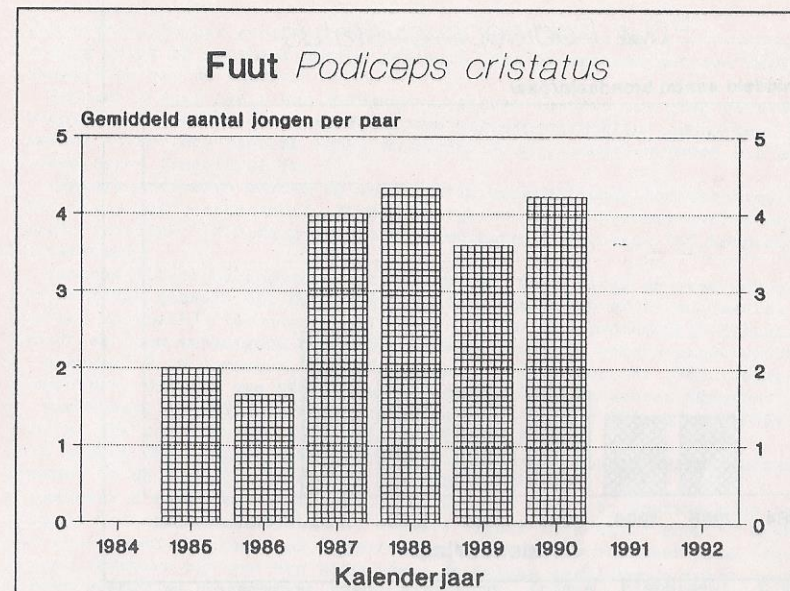
's Winters wordt het water gebruikt door fuut, dodaars, blauwe reiger, knobbelswaan, wilde eend, kuifeend, tafeleend, nonnetje, kokmeeuw, stormmeeuw, waterhoen en meerkoet. Incidenteel door grote zaagbek, brilduiker, krakeend en andere eendachtigen (raadpleeg eventueel het waarnemingenarchief voor een compleet beeld), terwijl grote gele kwikstaart en ijsvogel eveneens zijn waargenomen. (Van deze laatste soort verblijft sinds 25 september 1990 een geringd, adult in Lindenholt.)

Duidelijk blijkt dat de waterpartijen een grote aantrekkingskracht uitoefenen op de visetende avifauna (alsook op sportvisser), een aanwijzing voor de visrijkdom van het water.

Futen

Nadat in het najaar 1984 de eerste fuut in Lindenholt was gezien, kwam het eerste broedgeval op de plas achter de Steekse Aker toch nog min of meer als verrassing. Het nest was gelegen in een door een particulier geplante pol riet van 1x1,5 m, op 0,5m afstand van een meerkoetennest. Het volgende jaar waren er 3 broedparen, twee op de plas van het eerste broedgeval en het derde in het water achter sporthal de Horstacker, hemelsbreed nog geen 300 meter ervandaan. In de vier volgende jaren was er sprake van een toename van het broedsucces. Het aantal broedparen bleef echter gedurende drie jaren constant. In 1989 was er een stijging van het aantal broedparen te zien naar 5, terwijl dit aantal in 1990 opliep tot 9. Navenant ging ook het aantal jongen met sprongen omhoog (zie afbeelding 1).

Naast deze toename van het aantal broedparen spelen ook vergroting van de legfels (zie afbeelding 2) en verhoging van het aantal broedsels per paar (zie afbeelding 3) een rol bij het groter aantal jongen.

Afbeelding 2 :Gemiddeld aantal jongen per broedpaar in elk kalenderjaar.

Kijken we naar de grootte verdeling van alle bekende succesvolle legfels (afbeelding 4), dan zien we dat de meeste legfels bestaan uit 2 eieren/jongen, en dat het grootste legsel bestond uit 5 eieren/jongen.

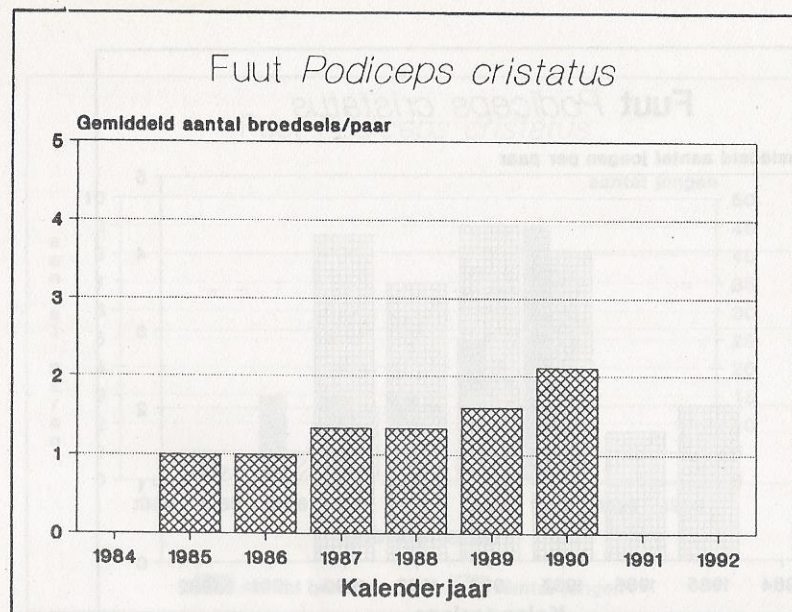
Het succes per broedpaar is zeer verschillend. Zo waren er in 1990 twee paren die elk slechts 2 jongen produceerden, maar daarentegen ook twee die 8 jongen voortbrachten.

Uiteraard hangt het aantal jongen per paar af van het aantal legfels dat een paar heeft in een jaar. In cijfers per paar voor 1990 (aantal jongen/aantal legfels): 8/3, 8/2, 7/3, 6/3, 3/2, 2/2, 2/2, 2/1, 0/1.

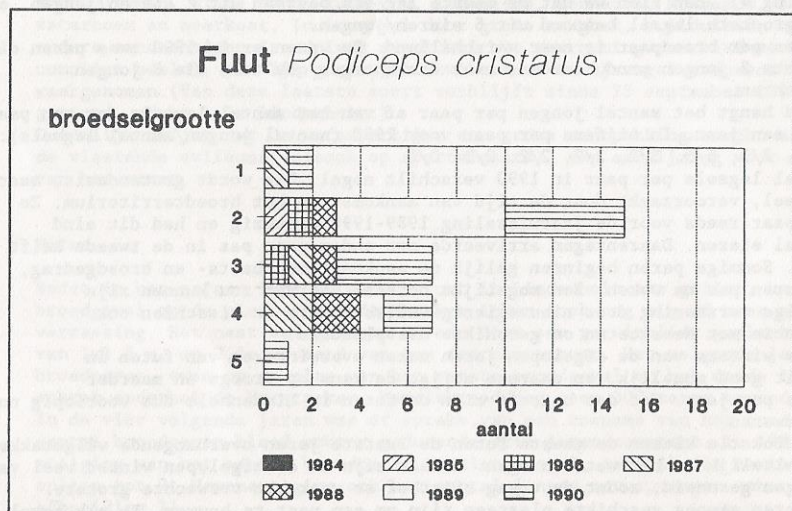
Het aantal legfels per paar in 1990 verschilt nogal. Dit wordt grotendeels, maar niet geheel, veroorzaakt door de tijd van aankomst in het broedterritorium. Zo was één paar reeds voor de jaarwisseling 1989-1990 aanwezig en had dit eind januari al eieren. Daarentegen arriveerde een ander paar pas in de tweede helft van juni. Sommige paren beginnen gelijk na aankomst met balts- en broedgebied, andere paren pas na weken. Een mogelijke oorzaak hiervan zou kunnen zijn veelvuldige verstoring door nieuwsgierige wijkbewoners en misschien ook concurrentie met Meerkoeten om geschikte nestplaatsen.

De zachte winters van de afgelopen jaren maken overwinteren van futen in Lindenholt goed mogelijk, en daarmee stijgt de kans op vroege en meerder broedsels per jaar. Wat dat betreft zijn de futen in Lindenholt dus voorlopig nog niet verdwenen.

Als broedlokatie kiezen de meeste futen de laatste jaren overhangende wilgetakken die gedeeltelijk in het water hangen. Helaas zijn in de afgelopen winter veel van deze wilgen gesnoeid, zodat de vraag rijst of er voor het verwachte grotere aantal paren genoeg geschikte plaatsen zijn om een nest te bouwen. In elk geval zal ik proberen om de populatie zo goed mogelijk te volgen.

Afbeelding 3 : Gemiddeld aantal broedsels per broedpaar in elk kalenderjaar.

Afbeelding 4 : Verdeling van de grootte van de succesvolle broedsels over alle jaren.